

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A szabálysértési jog szankciórendszere a fiatalkorúak vonatkozásán

Szerző: dr. Vida János Zoltán

Budapest 2016.május 10.

„...ha így szólnék a torzonborz kamaszhoz:
- Gyere, fiam, üljünk le valahol, s te elmeséled, mitől nőtt vállig a hajad,
mi ellen mered ez a tüske tejes arcod körül,
s egyáltalán, mitől vagy te ilyen kérlelhetetlen? -
Ugye, bolondnak tartanának?...

... Konvenciók, bevett szokások
hideg vaspántjai
szorítják lüktető,
eleven húsig lenyúzott szívünket...”

(Rab Zsuzsa: Vaspántok című verse)

I. Szabálysértési jog kialakulása

A szabálysértési jog vegyes „jogi karakterű, két jogág határán elhelyezkedő joganyag”¹. Ez azt jelenti, hogy a szankciórendszerét vizsgálva felfedezhetjük, mind a büntetőjog, mind pedig a közigazgatási jog bizonyos vonásait, mely végigkísérhető egészen az 1978. évi V. törvénycikk (továbbiakban: Csemegi-kódex) rendelkezéseitől jelen 2016. január 01. napján módosult jelenleg hatályos a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvényünkig (továbbiakban Szabs. tv.).

Sokszor halljuk, hogy a szabálysértés úgynevezett „bagatell bűncselekményeket” elbíráló közigazgatási büntetőjog, melyre az a magyarázat, hogy a norma, szankció és fórumrendszerét tekintve a szabálysértési jog áttemeli a büntetőjog és a közigazgatási jog rendszerét és logikáját. Jelenleg hatályos jogunk nem teszi lehetővé a szabálysértési jog háttérjogszabályaként a büntetőeljárásról szóló 1989. évi XIX. törvény (továbbiakban: Be.) használatát, azonban, ma is - főként az értelmező rendelkezései között, de az anyagi jogi rendszere között sem ritka, hogy - több jogi definíció esetében hivatkozást találunk a 2012. évi C. törvényre (továbbiakban: Btk.).

II. „...az Igazságügyminisztérium elhatározta sok fontos igazságügyi reform - törvény megalkotását...”

*„Csemegi Károly Aradon kapta meg 1868. április 27-én Horváth Boldizsár igazságügy-miniszter levelét, amely a következőket tartalmazta: „az Igazságügyminisztérium elhatározta sok fontos igazságügyi reform - törvény megalkotását. Evégből szükségünk van az ön munkásságára, amellyel idáig is, előttünk jól ismert módon szolgálta a jog és az igazság eszméit. Ezért felkérem Önt, hogy munkáját állítsa be az Igazságügyminisztérium szolgálatába, amely önt miniszteri osztálytanácsossá kinevezendi, s kérem, hogy hivatalomban mielőbb megörvendeztessen nagybecsű látogatásával. Hazafias tisztelettel Horváth Boldizsár.”*²

A Magyar Királyi Igazságügyi Minisztérium 1878. évben tette közzé az ország első, magyar nyelven megjelent büntető jogi szabályozásokat rögzítő törvénykönyvét, mely kódex alkotója

¹ dr. Cserép Attila-dr. Fábíán Adrián- dr. Rózsás Eszter: Kommentár a szabálysértési törvényhez, Wolters Kluwer Kft., Budapest 2013. bevezetés- 2.oldal

² dr. Györgyi Kálmán: Az új Büntető Törvénykönyv kodifikációjának története , *Az előadás a HVG ORAC Kiadó az új Btk.t bemutató konferenciáján hangzott el 2012. szeptember 4-én.* <http://ujbtk.hu/drqyorgyi-kalman-az-uj-bunteto-torvenykonvy-kodifikaciojanak-tortenete/> (2016.04.28.)

Csemegi Károly.

Csemegi-kódex néven vált ismertté és maradt fenn a köztudatban is. „Csemegi Károly magyar jogász, kúriai tanácselnök, a magyar büntetőjog-tudomány kiemelkedő alakja, a Csemegi-kódex névadója....Csemegit a király kitüntette a Szent István-rend középkeresztjével”³ is.

A büntetőjogi kódex felépítését tekintve 9 fejezetből álló általános és 43 fejezetet felsorakoztató különös részből állt. Rendszertani felosztásuk alapján megkülönböztette a büntetteket, vétségeket, valamint a témám szempontjából fontos kihágásokat. A törvény már éles, határozott különbséget tett a bűncselekmény kísérlete és annak befejezett alakzata között, ismerte a kor haladó szellemű nemzetközi „trendhez” igazodó részesség és bűnsegély fogalmát is.

Szankció rendszerét nézve „a büntetések palettája súlyosságuknak megfelelően a pénzbüntetéstől egészen a halálbüntetésig terjedt”⁴. A kódexet több kritikai megnyilvánulás is érte, melyek többsége a szankció rendszertanának bonyolultságát érintette. Témám szempontjából különösen fontos, hogy bár a szerkesztő élete legfőbb művén közel öt éven át dolgozott, a Csemegi-kódex a fiatakorúakra vonatkozó egyik korabeli kritikája szerint a törvény „nem szentelt megfelelő figyelmet a fiatakorú bűnelkövetők szankcionálására, az erre vonatkozó rendelkezéseket elégtelennek tartotta a jogtudomány, azonban megoldás csak a következő században jelentkezett, a büntető novellák formájában”⁵.

A Csemegi-kódex és az 1879. évi XL. törvénycikk a magyar büntető törvénykönyv a kihágásokról elnevezéssel az alábbi rendszertant állította fel:

büntett	vétség	kihágás
Tett-büntetőjogi szemlélet: Ide tartoznak nagyobb súllyal bíró, főként szándékos jogsértések	Kisebb súlyú jogsértések és gondatlan cselekmények tartoznak ide.	„A kihágások nem voltak valódi jogsértések , csupán bizonyos cselekményekből származó jogsértések megelőzése végett alkotott törvények megszegése.” ⁶

³ Wikipédia: Csemegi Károly (https://hu.wikipedia.org/wiki/Csemegi_K%C3%A1roly)

⁴ Wikipédia: Csemegi-kódex (<https://hu.wikipedia.org/wiki/Csemegi-k%C3%B3dex>, (2016.04.29.)

⁵ Wikipédia: Csemegi-kódex (<https://hu.wikipedia.org/wiki/Csemegi-k%C3%B3dex> (2016.04.30.)

⁶ Wikipédia: Csemegi-kódex (<https://hu.wikipedia.org/wiki/Csemegi-k%C3%B3dex> (2014.04.31.)

III. 1978. évi XL. törvénycikk a kihágásokról

Az 1978. évi XL. törvénycikk (továbbiakban: Kbt.), mely a kihágásokat foglalta tíz fejezetben össze a kihágás fogalmát a következő képen definiálja:

1. § Kihágást képez azon cselekmény, melyet:

1. a törvény,
2. ministeri rendelet,
3. a törvényhatóság, vagy
4. törvényhatósági joggal fel nem ruházott szabad királyi város, vagy rendezett tanáccsal bíró város által kiadott szabályrendelet, kihágásnak nyilvánít.

A törvénycikk szövegezésében önmagát büntető törvénykönyvként aposztrofálja, területi hatályát a büntettek-vétségek területi hatályára terjeszti ki. A megegyező területi hatály mellett azonban számos, jelentős eltérést mutatott a büntettek és vétségek szankcionáláshoz képest. A legfontosabb eltérések az alábbiak:

„- Kihágást (törvényhatósági) rendelettel is lehetett statuálni, melyhez szükség volt a belügyminiszter jóváhagyására is.

- A kihágás kísérlete nem volt büntethető.

- A vétkesség foka szempontjából a gondatlanság volt az uralkodó...”⁷

Kihágás esetén kiszabható szankció (Kbt. 15. §) elzárás, vagy pénzbüntetés volt. Az elzárás maximum 2 hónapig terjedhetett, míg a kiszabható pénzbírság legmagasabb összege háromszáz Forint volt. 16. §-a rögzítette tovább, hogy ministeri rendelet megsértése esetén a kiszabható maximális elzárás 15 napi elzárás és száz Forintnyi pénzbüntetés, törvényhatósági rendelet megsértése esetén öt napi elzárás és ötven Forint pénzbírság, míg városi szabályrendelt esetén ez három napi elzárás és húsz Forintnyi pénzbírság lehet.

Az elzárás büntetés legrövidebb időtartamát három órában, a pénzbüntetés legkisebb összegét pedig ötven krajcárban állapította meg. (Kbt. 17.§)

A fenti jogszabályhely 18. paragrafusa akként rendelkezett, hogy az elzárás büntetés végrehajtására „Az elzárás közigazgatási hatósági fogházban és pedig, a mennyiben a körülmények megengedik, magánzárkában hajtatik végre. Az elzárásra ítélt önmagát

⁷ Szabálysértési jog slide : <http://slideplayer.hu/slide/2154590/> (2016.04.29.)

élelmezheti, s munkára, a következő szakaszban meghatározott eset kivételével, nem kényszeríthető.

Az 1880-as és 90-es évek a Csemegi-kódex hatására a büntetés-végrehajtás profiljának kialakítását tette egyre sürgetőbbé, mely területen a nyugat-európai országok már jóval több tapasztalattal rendelkeztek, mint hazánk. *„A fejlett börtönhálózatot a régi hagyománnyal rendelkező egyházi büntetés, az úgynevezett töredelmezési fogság, a távoli gyarmatok rabkolóniai és a fenyítő- és dologházak mintája alapján hozták létre. Magyarországon az elmaradottságból kifolyólag csak a XIX. század utolsó harmadában hoztak létre az egész országra kiterjedő börtönhálózatot. Ezeknek a börtönöknek a nyugat európai börtönök mintái szolgáltak alapul.”*⁸

Szabó Edina, A magyarországi börtönügy története című értekezésében kifejti, hogy a XV. század környékén hazánkban a büntetések végrehajtási helyül a megyeházák, városházák és a várak alatti földhelyiségek szolgáltak, míg a XIX. század közepe felé már kiszabott büntetéseket vármegyék és a pallosjoggal bíró uradalmak tömlöceiben hajtották végre. *Első ízben szabadságvesztés büntetést a fennmaradt történeti emlékeke szerin Corpus Juris Hungarici alapján vérfertőzés miatt szabták ki!*

Kronológiai sorrendben haladva, a fenti bűnügytörténeti értekezés szerint 1772. évben kezdte működését az első fenyítőház Szencen, ahová azok az elítéltek kerültek, akik a halálbüntetésre nem voltak érdemesek vagy esetlegesen az alól kegyelmet kaptak. Érdekessége, volt, hogy a fogva tartást elrendelő hatóságoknak meg kellett előlegezniük a fogvatartás várható költségét, ami napi 3-4 krajcárra is rúghatott.

1854. és 1858. között az osztrák birodalmi törvénykönyv hatályba lépésével - mely főbüntetésnek a szabadságvesztést tartotta - egyre több elítélt elhelyezését kellett megoldani, melynek régi várak és középületek fegyintézetekké alakításával oldódott meg. (Nyitra megye-Lipótvár), (Trencsény megye-Ilava), (Bereg megye-Munkács).

*„Ekkor telepítették át a Pest megyei fegyintézetet Vácra. Az első női intézetet 1858-ban adták át Márianosztrán. Az erdélyi hálózatot még 1860-ban kiegészítették a nagyenyedi és a szamosújvári fegyintézettel.”*⁹

⁸ Szabó Edina: A magyarországi börtönügy története <http://www.burcsi.hu/erdekes/bortonszlang/t05.htm> (2016.04.29.)

⁹ Szabó Edina: A magyarországi börtönügy.i.m.(2016.04.29.)

A Csemegi-kódex a fogvatartás helyül megkülönböztette a fegyház, államfogház, börtön és fogház fokozatot. A börtönök kiépítés az osztrák és német vonal helyett ír mintán haladt tovább, már ismerték a mai reszocializáció és reintegráció eszközeként szolgáló enyhébb végrehajtási fokozat intézményét.

A fiatalok elítéltek „megkülönböztetésére” csak a századforduló után került sor, amikor is amerikai mintára kezdés megvalósítani a fiatalok büntetés-végrehajtási intézeteit, ahol a felnőtt elítéltektől eltérően nagy hangsúlyt fektettek a fiatalok oktatására. 1945-ben már elsődlegesen politikai elítéltekkel telnek meg a börtönök, a Csemegi-kódex büntetés nemeit felváltja a börtönbüntetés.

Visszatérve a Csemegi-kódex szabályozásaira, érvényesül benne a nullum crimen sine lege elve, mely azt jelentette, hogy büntettet és vétség kizárólag törvény alapján nevesíthető, szankcionálható, azonban a kihágásokat alacsonyabb szintű jogszabály is megállapíthatta.

„A kihágásra irányadó eljárási szabályok kezdettől fogva eltértek más bűncselekményekétől, a rendesbírói út sem volt egyértelmű.”¹⁰

IV. 1950. évi II. törvény (továbbiakban: Bt.)

A változást az ezt követő **1950. évi II. törvény (továbbiakban: Bt.)** jelentette, mely már csak büntettet és kihágást ismert (dihotómia). „A Bt. büntetési rendszere:

- *a) Főbüntetések:*
 - *Halálbüntetés*
 - *Szabadságvesztés: börtönben: életfogytig vagy határozott ideig*
 - *Pénzbüntetés*

- *b) Mellékbüntetések:*
 - *Elkobzás*
 - *Vagyonekkobzás*
 - *Közügyektől való eltiltás*
 - *Foglalkozástól eltiltás*

¹⁰ dr. Czédli Gergő: Magyar Bírói Egyesület , A szabálysértési jogorvoslati rendszer és bíraskodás rövid története <http://www.mabie.hu/node/2165> (2016. 04.29.)

o *Kiutasítás*

- c) *Javító-nevelő munka: Szovjet mintára. Nem büntetés*
- d) *Védelmi intézkedési jellegű volt: Elmebetegek biztonsági őrizete*¹¹

Az 1957. évi XVIII. törvényrendelet megszüntette a kihágásokat, egyik részét büntettre és szabálysértésre osztott. Tulajdonképpen itt szűnt meg a közigazgatási büntetőjogi jelleg, hiszen egy szabálysértési cselekmény elbírálása már nem bűncselekményi kategóriában került sor, hanem az eljárást a rendőrség, esetleg valamely államigazgatósági hatóság indította, folytatta le és bírálta el.

Időrendileg a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről szóló 1961. évi V. törvény következett, melyen szocialista szemléletű alapokon állt. Megtartotta a szabálysértés kettősségét, a községi tanácsok felruházásra kerültek szabálysértési jogkörrel, egyes szabálysértések harminc napig terjedő elzárással sújthatók.

*„Eltérően a korábbi gyakorlattól, a Btk.-ba került be valamennyi büntetőjogi rendelkezés, azaz a fiatalkorúakra és katonákra vonatkozó speciális szabályok is, még ha külön fejezetben is.”*¹²

Valamennyi büntetőjogi tényállását egységes szerkezetbe foglalta, és megszüntette a büntető melléktörvényeket.

Az 1960-es évek kodifikációs munkálatainak köszönhetően az elzárás büntetés lehetősége a szankció rendszer részévé válik, majd megszületett a szabálysértésekről szóló 1968. évi I. törvény. *„Az 1968. évi I. törvény nem tartalmazott definíciót, a jogterülettel foglalkozók evidenciaként kezelték a szabálysértések „Janus-arcúságát”, azaz a bagatell büntetőjogra és*

¹¹ A magyar büntetőjog fejlődése 1945 után (2009) [Cograf Tudástár http://cograf.hu/tudastar/a-magyar-buntetojog-fejlolese-1945-utan](http://cograf.hu/tudastar/a-magyar-buntetojog-fejlolese-1945-utan) (2016.04.28.)

¹² dr. Györgyi Kálmán: Az új Büntető Törvénykönyv kodifikációjának története , *Az előadás a HVG ORAC Kiadó az új Btk.-t bemutató konferenciáján hangzott el 2012. szeptember 4-én.* <http://ujbtk.hu/drgyorgyi-kalman-az-uj-bunteto-torvenykonyv-kodifikaciojanak-tortenete/> (2016.04.28.)

az igazgatási tényállásokra való felosztását.”¹³

V. 1967. évi I. törvény első szabálysértési kódex

Az 1967. évi I. törvény az első szabálysértési kódexünk, ekként a szabálysértéseket immáron egyetlen törvény szabályozta, amelyet kiegészített az egyes szabálysértéseket tartalmazó 17/1968 (IV. 14) Korm. rendelet. A törvényt számos bíráló érte főként azért, mert a közigazgatási jelleg oly annyira átszőtte és oly annyira dominált az eljárások során, hogy a bírósági szakaszig már nem is jutott el egy-egy eljárás, megvonva a bírói jogorvoslati út lehetőségét az eljárással érintett személytől.

VI. Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezmény

Az 1990-es években megindult kodifikációs törekvések hatására történt meg csatlakozásunk az 1950. november 4. napján kelt "Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezmény"¹⁴-éhez. A csatlakozást hazánkban számos kutatás és tanulmány előzte meg (Acta Humana), melyek a magyar jogrendszer és a nemzetközileg elfogadott szabályok, alapelvek összehangolásának folyamatát volt hivatott elősegíteni. A csatlakozás lehetőségét az EU Bírósága is vizsgálta, arról véleményt alkotott, figyelemmel arra, hogy a megállapodás maga nemzetközi szerződésnek minősül

Az egyezményben deklarált alapjogok sérelmének vizsgálatára és szankcionálására hozták létre az European Court of Human Rights, azaz az Emberi Jogok Európai Bíróságát. Az Egyezmény számos alapvető jogról rendelkezik, például: élethez, tisztességes eljáráshoz való jog. „Az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB vagy strasbourgi Bíróság) a világon egyedülállóan az emberi jogvédelemre „szakosodott” olyan bíróság, amelyhez a jogsérelmet szenvedett személyek a hazai jogorvoslati lehetőségek eredménytelen kimerítését követően viszonylag könnyen és széles körben fordulhatnak.”¹⁵

¹³ Jogalkotásunk nyomában: Quo vadis Domine? Elmélgedések a szabálysértések helyéről a 2012. évi II. törvény kapcsán

Nagy Marianna egyetemi tanár, Eötvös Lóránd Tudományegyetem (Budapest)Nagy Quo vadis Domine? 217. oldal
https://jak.ppke.hu/uploads/articles/12549/file/NagyM_quovadis.pdf (2016.04.28.)

¹⁴ Wikipédia: Az emberi jogok európai egyezménye,
https://hu.wikipedia.org/wiki/Az_emberi_jogok_eur%C3%B3pai_egyezm%C3%A9nye (2016. 04. 29.)

¹⁵ Kovács Ildikó: Az Európai Unió az Emberi Jogok Európai Egyezményéhez történő csatlakozásáról szóló Megállapodás tervezete, Doktori Műhelytanulmányok 2015 <http://dfk-online.sze.hu/images/egyedi/doktori/doktori%20m%C5%B1helytanulm%C3%A1nyok%202015/kov%C3%A1cs.pdf> (2016. 04.29.)

Az Egyezmény 6. cikkének 1. bekezdése tartalmazta, hogy: „Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét (...) bíróság (...) tárgyalja.”, ekként a csatlakozás során vizsgálat tárgyává vált a bírósághoz való fordulás joga, mely kiterjedt a szabálysértési ügyekre is. Figyelemmel azonban arra, hogy a szabálysértési rendszerében a bírói felülvizsgálat nem létezett ez idáig, a Magyarország haladékat kapott, mely során elismert kodifikátorok segítségével elkészült (1998. év) az új szabálysértési törvény tervezete. Az 1998-as év azonban politikai téren is változást hozott, az új rendszer a szigorítás igényével lépett fel, ekként az új törvény három helyett hat szabálysértési elzárással is sújtható cselekményt nevesített meg. **(218/1999. (XII.28.) Korm. rendelet)**

VII. A szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény

A törvény céljaként definiálja, hogy *„gyors és eredményes fellépést biztosítson azokkal a jogsértő magatartásokkal szemben, melyek a bűncselekményekhez képest enyhébb fokban sértik vagy veszélyeztetik a társadalom általánosan elfogadott együttélési normáit, akadályozzák vagy zavarják a közigazgatás működését, illetve meghatározott tevékenység vagy foglalkozás gyakorlására vonatkozó jogszabályokba ütköznek. E célok megvalósítása érdekében a törvény meghatározza a szabálysértések elkövetése miatt alkalmazható joghátrányokat, e cselekmények elbírálásának rendjét, s ennek keretében azt a jogot, hogy az érintettek az e törvényben meghatározott feltételek mellett bírósághoz fordulhatnak.”*¹⁶

Ez az első komplex modern, jogállami normáknak megfelelő jegyeket hordozó szabálysértési kódexünk. A törvény rövidített elnevezésével Sztv., önálló kerek egész szabályozás, azonban tartalmaz „büntetőjogias” jellegű részeket, elemeket. Joggal merült fel a kérdés hatályba lépését követően a főként büntetőjogászok közül „előlépett” szabálysértési ügyszakos bírák és más jogalkalmazók fejében, hogy esetleg kiegészítő jelleggel, vagy háttér jogszabályként alkalmazható-e az akkor értelemszerűen hatályos Be. vagy Btk. A Sztv. azonban kitarított önállósága mellett és - a kizárás Sztv. 44. (5) bekezdésesét kivéve - semmilyen utalást sem tartalmazott a Be.-re, hallgatólagosan is kizárva annak mögöttes háttér joganyagként történő segítségül hívását.

A szabálysértés definícióját a nevezett törvény 1. §-a akként fogalmazta meg, hogy szabálysértés minden olyan jogellenes tevékenységben vagy mulasztásban megnyilvánuló

¹⁶ 1999. évi. LXIX. törvény, <http://mkogy.jogtar.hu/?page=show&docid=99900069.TV> (2016.04.26.)

cselekmény, melyet törvény, kormányrendelet vagy önkormányzati rendelet szabálysértésnek nyilvánít, s amelynek elkövetőit az e törvényben meghatározott joghátrány fenyeget.

A szabálysértés tehát olyan emberi magatartás, amely egyben jogellenes (bűncselekmény elkövetéséhez szükséges mérték alatti jogellenesség), tényállást kimerítő magatartás (valamely nevesített szabálysértés), továbbá bűnös (célzat szerint lehet gondatlan vagy szándékos), és szankcionálható.

Az Sztv. 29. § (1) bekezdése fiatakorúként említi azon személyeket, akik cselekmény elkövetésekor a tizennegyedik életévüket betöltötték, de a tizennyolcadikat még nem.

Egy szabálysértés elkövetése esetén alkalmazható szankció lényege, az Sztv. esetében is, hogy mint represszív szankció az elkövető részére *„a jogsértéssel arányos hátrányt helyez kilátásba, abból a célból, hogy az elkövetőt visszatartsa a jövőbeli normaszegéstől (speciális prevenció), egyben pedig a társadalom többi tagját is „felszólítja” a jogkövetésre, az általános együttélési, illetve a különböző foglalkozási szabályok tiszteletben tartására (általános prevenció).”*¹⁷

A Sztv. szankciórendszere ismeri az elzárás és pénzbírság intézményét, mint büntetéseket, intézkedései között nevesíti a járművezetéstől eltiltást, az elkobzást, a kiutasítást, a figyelmeztetést és a kitiltást. A törvény deklarálta, hogy szabálysértés miatt elzárást csak törvény állapíthat meg és hatályba lépése idején csak bíró közreműködése mellett volt alkalmazható egy, illetőleg 60 napig terjedő intervallumban. Dolgozatom szempontjából kiemelkedő Sztv. 15. § a) bekezdése a szabálysértési jog történetében először mondta ki fiatakorú elkövetők esetében az elzárás büntetés alkalmazásának kizártságát a fogyatékos személyek és a terhesség negyedik hónapját elérő nő, továbbá a tizenhatodik életévüket egyedül nevelő szülők elzárása mellett.

Maga az elzárás (önálló büntetés) 1990. évben megszüntetésre került, felelevenítésére - a kormányváltást követően - az 1998-es években került sor.

*„Az elzárás - már itt - vagylagos (alternatív) büntetési nem, azaz a büntetési tételben az elzárás mellett minden esetben a pénzbírság szerepel.”*¹⁸ Elzárással sújtható szabálysértések:

¹⁷ Kincses Ildikó - Kántás Péter: A szabálysértési jog Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Budapest 1999. év 75.oldal

¹⁸ Károlyiné dr. Müller Erzsébet - Dr. Kovalik Pál - Dr. Mészáros József- dr. Pappa László: Új szabálysértési jog

- rendzavarás (Sztv. 142.§ (1) bekezdés)
- tiltott kéjelgés (Sztv. 143. §)
- veszélyes fenyegetés (Sztv. 151.§)
- önkényes beköltözés (Sztv.139/A §)
- járművezetés az eltiltás tartama alatt (Sztv. 156/A §)
- tulajdon elleni szabálysértés („terménylopás” Sztv. 157.§ (5) bekezdés)

Fiatalkorú személy vonatkozásában tehát elzárás kiszabását kizáró tény, akár a szabálysértési hatóság, rendőrség, bíróság hivatalból, akár a fiatalkorú személy védőjének, képviselőjének Sztv. 48. §-ban foglalt indítványa alapján kötelező jelleggel figyelembe kellett venni.

Fiatalkorú eljárás alá vont személlyel szemben azonban pénzbírság alkalmazására már lehetőség van, mely talán a szabálysértési eljárásokban máig a legáltalánosabb büntetési nem, főként rugalmassága, komplexitása okán.

A pénzbírság kiszabható generális minimuma az Sztv.-ben 1.000,- forint, míg maximális összege 150.000,- forint volt, halmazat esetén 225.000,- forint. Fontos, hogy esetleges halmazat esetén a *„súlyosabb szabálysértés büntetési tétele elnyeli (abszorbeálja) a kevésbé súlyos szabálysértések büntetési tételét.”*¹⁹

Pénzbírság alkalmazására azonban az Sztv. 29. § (2) bekezdése értelmében, abban az esetben van lehetőség, ha a fiatalkorú önálló keresettel rendelkezik, vagy megfelelő vagyonnal bír. A „megfelelő” vagyon fogalmát, azonban a törvényalkotó nem határozta meg, eldöntését és tartalommal történő megtöltését a jogalkalmazókra bízta.

A megfelelő kereset vonatkozásában ez idő tájt már rendelkezésre állt a büntetőjogból jól ismert **BK. 62. számú állásfoglalás**, mely a fogalmat akként értelmezte, hogy *„megfelelő kereset, illetve jövedelem, ha az elkövető a pénzmellékbüntetést akár részletekben is képes megfizetni.”*²⁰

Az Sztv. - az elzárás büntetés fiatalkorúakra vonatkozó általános tilalmát előírva - 17. § (2) bekezdésében nem tette lehetővé a végrehajtási eljárás szakaszában a fiatalkorú elkövetővel szemben kiszabott pénzbírság elzárása történő átváltoztatását sem, azt adók módjára

¹⁹ Károlyiné dr. Müller Erzsébet - Dr. Kovalik Pál - Dr. Mészáros József- dr. Pappa László: Új szabálysértési jogszabályoki.m.

89. oldal

²⁰ Kincses Ildikó-Kántás Péter: A szabálysértési jog....i.m.81. oldal

hajtották be, ekként a mai közérdekű munkával történő megváltás lehetősége szóba sem kerülhetett.

Az Sztv. 128. §-a pénzbírság és járművezetéstől történő eltiltás esetében kötelező jelleggel írta elő a fiataikorú meghallgatását, értesítésével lehetővé téve a törvényes képviselő jelenlétét az eljárás minden fázisában. Arra a kérdésre, hogy ki a törvényes képviselő a szabálysértési jog nem adott választ hosszú időn keresztül, értelmezésében - a törvény külön egyértelmű hivatkozásának hiányában is - a Csjt. és a hatályos Ptk. volt háttéranyag. A kialakult gyakorlat szerint a törvényes képviselő idézésével értesítésével együtt felhívásra került arra, hogy a személyes megjelenésének akadályát közölje az előkészítő eljárás során, ekként az akadályoztatása nem eredményezte eljárás elhúzódását, mert ésszerű határidőben lehetőség nyílt a gyámhatóság bevonására.

Figyelemmel arra, hogy az Sztv. megkötötte a jogalkalmazók kezét kizárva az elzárás büntetés alkalmazását fiataikorú személy esetén, abban az esetben, ha a fiataikorú nem rendelkezett a BK. 62. számú állásfoglalásba is rögzített elvek alapján esetleg nem folytatott keresőképes tevékenységet, nem rendelkezett megfelelő jövedelemmel, illetőleg vagyona sem volt továbbá a figyelmeztetés intézkedés sem tartotta vissza újabb szabálysértés elkövetésétől a legvégső eszközként az Sztv. 128. § (5) bekezdésében foglalt védelembe vétel kezdeményezése jöhetett csak szóba.

A védelembe vétel - mely főként a fiataikorú nem megfelelő, kriminális cselekményeit figyelmen kívül hagyó, esetleg ösztönző családi környezetből történő kiemelését jelentette - kezdeményezésére az illetékes települési önkormányzat jegyzőnél volt lehetőség. A jogalkalmazó ekként nem csupán törvény értelmezési és alkalmazási feladattal került felruházásra, hanem **A gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásáról szóló 1997. évi XXXI. törvény 69. § (1) bekezdése** alapján „*általános gyermek és ifjúságvédelmi*”²¹ szerepe is megerősödött.

A fentiek alapján az Sztv. fiataikorúakra vonatkozó szankció rendszere az alábbiak szerint foglalható össze ²²:

²¹ Kincses Ildikó - Kántás Péter: A szabálysértési jog. .i.m.261.oldal

²² Kincses Ildikó - Kántás Péter: A szabálysértési jog. .i.m.268.oldal

Külön rendelkezés hiányában ÁLTALÁNOS SZABÁLYOK szerint alkalmazhatók:	Csak KORLÁTOZOTTAN alkalmazhatóak:	KIZÁRT az alkalmazása:
járművezetéstől eltiltás (Sztv. 18.§)	megfelelő jövedelem illetőleg vagyon esetén pénzbírság (Sztv. 29.§)	elzárás büntetés (Sztv. 15.§)
elkobzás (Sztv. 20.§)	helyszíni bírság (Sztv. 134.§)	meg nem fizetett pénzbírság elzárásra történő átválttatása (Sztv. 17. §)
kiutasítás (Sztv. 21.§)	feltartóztatás és hatóság elé állítás (törvényes képviselő jelenlétében csak) (Sztv. 76.§ (1) bekezdés b) pont)	meg nem fizetett pénzbírság közérdekű munkára történő átválttatása (Sztv. 114. §)
kitiltás (Sztv.22/A §)		
figyelmeztetés (Sztv.22.§)		
lefoglalás (Sztv.80.§)		
ruházataánk, csomagjának , járművének átvizsgálása (Sztv.79.§)		
elővezetés (Sztv.78.§)		

Az Sztv. végrehajtási rendelkezései pénzbírság kiszabása esetén eltérnek és specialitásokat tartalmaznak a fiatalkorú immáron elkövetőkkel szemben, ugyanis meg nem fizetés esetén a pénzbírság behajtására vonatkozásukban csak adók módjára kerülhet sor, melynek egyik magyarázata a törvény hatályának fennállása alatt az volt, hogy a törvénnyel összeütközésbe kerülő fiatalkorú elkövetővel szemben kiszabott szankcióról - a törvényes képviselőn kívül - az esetleges munkáltatója ne szerezzen tudomást, így a fiatalkorú megbotlása nem befolyásolhassa a munka világában történő érvényesülését, elhelyezkedését.

VIII. A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény

A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről

szóló 2012. évi II. törvény (továbbiakban: Szabs. tv.) megalkotásának igénye magában hordozta egy gyorsabb, hatékonyabb, szankció rendszerét tekintve áttekinthetőbb és egységesebb törvény megalkotását. A nem kis elvárásoknak megfelelni kényszerülő új szabálysértési kódex 2012. április 15. napján lépett hatályba.

A Szabs. tv. elsőként kibővítette a szabálysértési elzárással büntetéssel is szankcionálható szabálysértések körét, ezzel megnövelve a felderítést végző rendőrség és a bíróságok ügyforgalmát. A törvény hatályba lépését követően nem sokkal már hallhatóak voltak és saját munkám során pedig rövidesen tapasztalhatóvá is váltak a komplex rendszer kapcsán felmerülő jogalkalmazási kérdések, esetleges hiányosságok, vagy félreértelmezésre alapot adó rendelkezések. A probléma okát meglátásom szerint elsődlegesen az képezte, képezi, hogy a szabálysértési törvény által részletesen nem szabályozott területeken a Btk. és a Be. háttérjogszabályként történő alkalmazása - melynek kizártsága törvényi rendelkezés hiányában minden országos konferencián első között került szóba - sok esetben ugyan logikusnak tűnhet, eljárásjogi szempontból azonban megkérdőjelezhető jogi megoldásokat és további eljárásjogi kérdéseket vethet fel.

A törvény jelenleg hatályos szövege hatályba lépése óta eltelt mintegy négy év alatt számos módosítása jegyeit hordozza magán, mely a törvényalkotó részéről is annak a jele, hogy a kódex sok esetben, akár az alapelvek, akár a jogi garanciák terén nem kínál teljes kielégítő megoldást. A 2012. évi hatályba lépés óta eltelt időszak mérföldkövei között említeném meg a jogorvoslati jogok kiszélesítését, illetőleg a kártalanítás részletesen kidogozott szabályait, illetőleg nagyon fontos a fiatalok eljárás alá vont személyek esetében a - büntetőjog mintájára - a közvetítői eljárás során keletkezett sikeres megállapodás így az az eljárást megszüntető jogi következmény.

A Kúria Büntető Kollégium joggyakorlat elemző csoportja **2015.EL.II.H.13.SZABÁLYSÉRTÉS-37. szám** alatt a szabálysértési ügyek bírói gyakorlatát elemezte és foglalta össze, mely során elemzés alá vette például, hogy a büntető eljárásjog és a büntetőjog „*hézagpótló jelleggel*” történő alkalmazása „*direkt törvényi felhatalmazás hiányában nem törtéhet az eljárás alá vont személy terhére*”²³, illetőleg felmerült a folytatólagosság, érték-egybefoglalás alkalmazhatósága, a jogorvoslati jogosultság, a kötelező védői jelenlét, és sok más mellett a közvetítői eljárás is.

A Szabs. tv. 2. §-a rögzíti, hogy szabálysértés okán felelősségre vonni olyan személyt lehet, „*akinek a cselekménye szándékos vagy gondatlan, kivéve, ha a szabálysértést meghatározó*

²³ Kúria Büntető Kollégium 2015.EL.II.H.13.szabálysértés -37.szám 28.oldal

*jogszabály csak a szándékos elkövetést bünteti.*²⁴

IX. Fiatalokkal szemben kiszabható szabálysértési eljárás

A vétőképességhez, a szabálysértés büntethetőségéhez szükséges életkor eléréséhez a tizenegyedik életév betöltésével jut el az elkövető. E kor betöltésével a represszív jelegű szabálysértési szankció immáron szabálysértési eljárás formájában is alkalmazható, hiszen a Szabs. tv. a fiatalokkal szembeni rendelkezései között 27. § (1) bekezdés a) pontjában már ezt is lehetővé teszi.

A közelmúltban azonban számos hazai és nemzetközi fórum központi témája volt a fiatalokkal szemben kiszabható szabálysértési eljárás hazai és nemzetközi jogi megítélése.

A Magyar Helsinki Bizottság (Hungarian Helsinki Committee) A fiatalok szabálysértési eljárása a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20. napján kelt Egyezmény rendelkezési fényében címmel elemzi, hogy a fiatalokkal szemben alkalmazható eljárás szankció *„nem egyeztethető össze a Magyarországon az 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett, a Gyermek jogairól szóló New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezménnyel, emellett ellentétes az ENSZ Közgyűlésének több határozatával és a Gyermekjogi Bizottság vonatkozó átfogó kommentárjával.*²⁵

A cikk utal arra, hogy a Gyermekjogi Egyezmény egyértelműen gyermekeknek tekinti a szabálysértés fiatalok elkövetőit, ekként vonatkozásukban különösen nagy körültekintéssel kell eljárni, érdekeik mindenek felett állóak.

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. tv. értelmében Magyarországon minden gyermek tanköteles, mely tankötelezettség főszabály szerint a tanuló tizennyolcadik életévének betöltéséig tart. Ez azt jelenti, hogy a szabálysértési eljárással érintett fiatalok iskolai tanulmányai, a kiszabható maximális eljárás tartammal pedig az egész iskolai éve veszélybe kerül.

A fiatalokkal szemben kiszabott szabálysértési eljárás büntetés végrehajtására 2015.

²⁴ 2012. évi II. törvény (2016. január 01. napi hatállyal) Jogtár Országos Bírósági Hivatal 2016.

²⁵ Hungarian Helsinki Committee: A fiatalok szabálysértési eljárása a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november

20. napján kelt Egyezmény rendelkezési fényében

http://helsinki.hu/wpcontent/uploads/Helsinki_Bizottsag_fiatalkoruk_elzarasa.pdf (2016.04.29.)

január 1. napjától hatályba lépett a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. tv. (továbbiakban: Bv.tv.), valamint a szabálysértési elzárás végrehajtásának szabályairól szóló 57/2014. (XII.5.) BM rendelet vonatkozik.

A Gyermekjogi Bizottság több esetben szólalt fel amellett, hogy a gyermekkorú (14.18. v közötti), szabálysértési szempontból fiatalkorú elkövetők vonatkozásában a bírósági út mellőzésével kerüljön befejezésre egy eljárás, különös tekintettel a kisebb súlyú, inkább „diákcsíny” kategóriába tartozó kisebb értékre elkövetett lopások, károkozások esetében.

Az ENSZ Közgyűlése szintén számos esetben jutatta már kifejezésre, hogy a fiatalkorú elkövetők kapcsán a nemzetközi szabályok óvatosságra intik a jogalkalmazókat, vonatkozásukban a fő cél a megtorlás, megbüntetés helyett a prevenció és a nevelés. (A fiatalkorúak igazságszolgáltatásában alkalmazandó általános minimum követelményekről szóló 1985. november 29. napján kelt 40/33 számú ENSZ közgyűlési határozat - Pekingi Szabályok). A fiatalkorú személy személyi szabadságában történő korlátozását a nemzetközi szabályok csak specifikus esetekben, így különösen erőszakos, személy ellen irányuló, esetleg élet ellen irányuló deliktumoknál teszi megengedhetővé.

A Pekingi Szabályok leszögezik, hogy a fiatalkorú személyek elzárása nemhogy jótékonyan, visszatartó erővel bírna, hanem a zárt közeg és az ott tapasztalt még rombolóbb hatást gyakorolnak az egyébként is kifejezetten személyiségű elkövetőkre.

A fiatalkorúak vonatkozásában a 45/113. számú ENSZ közgyűlési határozat (Havannai Szabályok) a bírói út szükségességét, míg a 45/112. számú ENSZ közgyűlési határozat (Rijádi Iránymutatások) a kihágásokat elkövető felnőttkor küszöbén álló fiatalok törvénytisztelő életmódhoz való természetes visszatérését hangsúlyozza különösebb szankció alkalmazása nélkül is. Ez a szemlélet tehát hisz abban, hogy az „eltévedt fiatalok” külső beavatkozás nélkül is folytathatják az életüket törvénytisztelő állampolgárként.

A cikkben az 1990-es években elfogadott úgynevezett Tokiói Szabályok már szemrehányóan vetik fel, hogy a szabálysértési kódex a legkisebb közbeavatkozás elvét „(*principle of minimum intervention*)”²⁶ nélkülözve az alternatív szankciókat nem helyezi előtérbe. Kritikusan tekint emellett arra, hogy a fiatalkorú elkövetők vonatkozásában nincsenek további - felnőtt korúaktól eltérő - végrehajtási rendelkezések az elkülönítésükre előírtakon kívül, így

²⁶ Hungarian Helsinki Committee: A fiatalkorúak szabálysértési elzárása...i.m. 5.oldal

nincsenek kifejezetten a fiatalkorú nevelési igényeire kifejlesztett csoportok, intézmények.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága nemzetközi szinten több esetben is visszasságokat tapasztalt, mely számunkra is sürgető és elgondolkodható lehet.

Itt említeném meg a **D.G. v. Ireland ügyet (Application no.39474/98, Judgement of May 2002)**²⁷, ahol, megállapításra került, hogy az oktatási, speciális nevelési programokban való részvétel önkéntes, a fogvatartás ideje alatt ennek igénybevétele nélkül ekként az oktatási és nevelési előírások nem érvényesülhetnek, ami nemzetközi jogot sért.

A fentieket összegezve a fiatalkorúakkal szemben alkalmazott szabálysértési elzárás büntetés, illetőleg meg nem fizetett pénzbírság során elzárásra történő átváltoztatása célját túlmenően felveti a fiatalkorú iskolai tanulmányaiból történő jogszerű kivonásának indokoltságát, családi kapcsolatainak hiányát, speciális foglalkozás, nevelés hiányát stb..

Felmerülhet azonban a kérdés, szólva pár szót a jelenlegi hazai álláspontot mellett, hogy a fiatalkorú elkövetőnek vajon szükséges-e mindennek felett a kapcsolattartás lehetőségét biztosítani bűnözői karrierjét estlegesen megalapozó, családi, baráti környezetével, ahol a szülők, mint törvényes képviselők nevelési és gondozási kötelezettségüket megsértve a fiatalkorú elkallódásában szerepet játszhattak, a veszélyeztetettségét nem ismerték fel, vagy azt kifejezette előidézték?

A Szabs. tv. 27/A. §-a áttörő újdonság, hiszen 2016. január 01. napjától lehetőség van a fiatalkorúval szemben kiszabott szabálysértési elzárás büntetés végrehajtásának 1-6 hónapig terjedő intervallumban a próbaidőre történő felfüggesztésére, persze személyre szabott vizsgálatot követően abban az esetben ha a büntetés célja végrehajtása nélkül is elérhető. Az új törvényi szabályozás azonban kizárja a próbaidőre történő felfüggesztés lehetőségét ha:

- a szabálysértés elkövetése előtt három hónapon belül már sor került elzárással szankcionálható szabálysértés miatt a fiatalkorú felelősségre vonására (bűnismétlés speciális, szabálysértési visszaeső alakzata)
- amennyiben az újabb elzárással sújtható cselekményt a korábbi próbaidőre felfüggesztetés hatálya alatt követi el.

²⁷ Hungarian Helsinki Committee: A fiatalkorúak szabálysértési elzárása...i.m. 7. oldal

Lehetőség nyílik továbbá a próbaidők párhuzamos letöltésére, míg az elzárást foganatosítani kell, ha a felfüggesztés esetleg kizáró okon alapszik, vagy a felfüggesztés tartama alatt a fiatalok újabb elzárással sújtható cselekményt követ el.

A legújabb törvényi rendelkezés a végrehajtást az aktuális kiszabó vagy újabb elkövetés esetében az eljáró bíróság feladatkörébe utalja.

Fiatalok esetében bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúja, vagy bűncselekménnyel vádolt tizenkilenc év alatti személy vonatkozásában a nyomozó hatóság kötelezettsége, míg elzárással sújtható szabálysértési eljárása hatálya alatt álló tizenkilenc év alatti fiatalok esetében a szabálysértési hatóság kötelezettsége a járási gyámhivatal értesítése.

Szintén újdonság, hogy védelembe vétel esetén a gyámhatóságot, míg megelőző pártfogás hatálya alatt a gyámhatóság közreműködésével a megelőző pártfogót kell értesítenie a szabálysértési hatóságnak.

A Szabs. tv. a büntetések és intézkedések rendszerét ismeri. Büntetésként súlyosabb szankcióként szabálysértési elzárást, továbbá pénzbírságot és közérdekű munka büntetést kínál, lehetővé téve elzárás mellett pénzbírság, valamint pénzbírság mellett közérdekű munka büntetést alkalmazását, melyek kumulatív alkalmazása nem gyakori jelenség.

A törvény az intézkedések között említi a járművezetéstől eltiltást, az elkobzást, a kitiltást és végül a figyelmeztetést, megadva a kombinálás lehetőségét a büntetések mellett is, azzal az egy kitételrel, hogy figyelmeztetés intézkedés mellett csak elkobzásnak van helye.

Szabálysértési elzárás 1 nap és 60 nap között szabható ki, halmazzat esetén 75 nap is lehet, mely a fiatalok esetében maximális tartamként 30 napra korlátozódik.

„Ez alól kivételt képez a kiemelt közlekedési szabálysértés (például ittás vezetés, elsőbbség és az előzés szabályainak megsértése), ha nem engedélyhez kötött járművel követik el; a sima közlekedési szabálysértés; ha helyszíni bírságot szabnak ki a harmadik szabálysértés miatt; ha már így egyszer megbüntették az elkövetőt; ha fiatalok az elkövető.”²⁸

Az elzárással sújtható szabálysértéseket a Szabs. tv. XXVIII. fejezete foglalja össze, melyek

²⁸ SZABOLCS Online: dr. Péter - Szabó Tamás: Megújul a szabálysértési törvény (2012.03.15.)
<http://www.szolcs.hu/nyiregyhaza/meguul-a-szabalsertesi-torveny/1928064> (2016.04.28.)

közül témám szempontjából a leggyakrabban elkövetet szabálysértések gyakorlati tapasztalataim alapján fiatalok esetében a tulajdon elleni szabálysértés, azon belül a lopás, rongálás, a garázdaság, rendzavarás, valamint a tiltott prostitúció. A szabálysértési elzárás végrehajtására, amit azt már a nemzetközi aggályok között írtam a Bv.tv. illetőleg a szabálysértési elzárás végrehajtásának részletes szabályairól szóló 57/2014. (XII.5.) BM. rendelet rendelkezései az irányadóak. Főként gyorsított bíróság elé állítás keretében lefolytatott eljárások esetében kerül szóba a fiatal személy által szabálysértési őrizetben töltött idő beszámítása az elzárás tartamába. Tapasztalataim során fiatalok eljárás alá vont személyek ritkán kerülnek elsőként durva közösséggellenes szabálysértés elkövetése miatt bíróság elé, az ilyen még szabálysértést megvalósító cselekményeiket több kisebb volumenű szabálysértés és azzal egyidejűleg elsőként helyszíni bírság, majd pénzbírság kiszabása követi.

Fiatalkorúval szemben elzárás büntetés alkalmazásakor körültekintőnek kell lennünk, a fokozatosság elvét is figyelembe véve valóban csak súlyos a társadalmi együttélés szabályait sértő, veszélyeztető cselekmények esetében kerülhet sor, hiszen szabadságelvonásuk fokozatosan a törvény biztosította legutolsó eszköz a prevencióra, nevelésre amellyel természetesen, hogy nem vitatottan megtorló jellege is van az elzárásnak.

Fiatalkorú személy vonatkozásában az elzárás végrehajtására - ha a fiatal nincs szabálysértési őrizetben - a szabálysértési hatóság feladata, hogy a fiatalot és törvényes képviselőjét, esetenként a gyámhatóságot értesítse a büntetés megkezdéséről.

Pénzbírság alkalmazására a Szabs. tv. 11. §-a ad lehetőséget, ekként felnőtt korúak esetében 5.000,- forinttól 300.000,- forintig, míg fiatalok esetében generális maximumként 100.000,- forintig terjedő pénzbírság szabható ki. A pénzbírságot annak meg nem fizetése esetén törvényben meghatározott váltószám, ekként 5.000,- forint/nap alapján elzárásra kell átváltoztatni. mind felnőtt korúak, mind fiatalok esetében, azonban mindkét korosztály számára elkerülhető az elzárás abban az esetben, ha 5000,-forint/6 óra közérdekű munka büntetés ledolgozásával azt az elkövető megváltja.

„Közérdekű munka büntetés, ekként az úgynevezett közhasznú munkavégzésre kötelezés egyre szélesebb körben elterjedt hazánkban az 1970-es évektől, ekkor ugyanis lengyel mintára az angoloknál is bevezetésre került mesterségesen csökkentve a börtönbüntetések számát. Legalább 16 éves vádlottal szemben volt kiszabható, aki felügyelő irányítása mellett, ingyenesen végezte a munkát. Tartama 40-240 óra között volt.”²⁹

²⁹ Nagy Ferenc: A Magyar Büntetőjog Általános Része, Korona Kiadó, Bp, 2004, 394-395.

Hatályos jogunk szerint a tizenhatodik éves limit - (nem elkövetéskor, hanem a kiszabásakor) megmaradt, azonban a kiszabható közérdekű munka büntetés 6 és 180 óra közé tehető. Álláspontom szerint hozzájáruló nyilatkozat esetén is további kérdést vehet fel azonban a közérdekű munka büntetés alkalmazása a 16.-18. életév közötti fiatalok esetében is. Gondoljuk csak arra, hogy a büntetőjogból ismert közérdekű munka esetében is annak kiszabásakor „*figyelemmel kell lenni a vádlott személyi körülményeire, különösen egészségi állapotára, képzettségére is*”.³⁰

Milyen kérdések merülhetnek fel ekként a legtöbb esetben még iskolai tanulmányokat folytató 16. és 18. év közötti fiatalok esetében annak alkalmazásakor? A személyi körülmények alapos pontos feltárása ez esetben közös érdek, hiszen csak annak pontos ismeretében szabhatunk ki „végrehajtásra is alkalmas” személyre szabott szankciót. Büntetőjogi szempontból „*szubjektív feltétel, hogy alkalmas legyen a munkavégzésre*”.³¹

Mind Franciaországban, mind az Egyesült Államokban bevett gyakorlat a szabadságvesztés büntetés elkerülésére akár kisebb vétségek, kihágások esetében a közérdekű munka büntetés alkalmazása, azzal, hogy szükséges hozzá az elkövető beleegyező nyilatkozata.

Nálunk is e szankció kizártságát vonja maga után az elkövető nemleges nyilatkozata.

Többekben azonban kérdést vehet fel és kételkedésre adhat okot, hogy az önkéntes teljesítés miatt a büntetés eléri-e a célját, több ország azonban ezt törvényi szinten oldja meg, hiszen a „*beleegyezés egyben azt is jelenti, hogy nemcsak elszenvedi a büntetést, hanem jelzés is a változásra való hajlandóságról a hatóságok, a társadalom felé.*

Az elítélt beleegyezését feltételként rögzítik például: Amerikai Egyesült Államokban, Egyesült Királyságban.”³²

A közérdekű munka büntetés estén gyakorlatom során Borsod-Abaúj-Zemplén Megyében foglalkoztatóként főként polgármesteri hivatalok, önkormányzatok, szociális intézmények és közterület gondozási feladatokat ellátó intézmények vesznek részt.

³⁰ (BH 1995:195)

³¹ Nagy Ferenc: A közérdekű munka egyes európai államok büntetőjogában, Büntetőjogi Kodifikáció, 2004/1, 3-4.

³² Gönczöl Katalin-Korinek László-Lévay Miklós: Kriminológiai ismeretek, bűnözés, bűnözéskontroll, Corvina, 1996,376.

Figyelmeztetés intézkedés a fiatalkorúakkal szemben alkalmazott leggyakoribb szankció, mely során a jogalkalmazó figyelem felhívó jelleggel megszólítja (írásbeli határozat esetén a határozat indokolás részében) a fiatalkorút és figyelmezteti, hogy tartózkodjon a jövőben szabálysértés elkövetésétől, tájékoztatva őt az egyébként vele szemben alkalmazható szankciókról részletesen.

A fenti leggyakrabban alkalmazott szankciók mellett számos esetben - pl. kerékpáron szállított idegen fa eltulajdonítása - találkozhatunk az elkövetés szükségességével.

Sportrendezvényeknek számos alkalommal otthont adó városban látom el munkámat mégis az esetek igen kis százalékában kerül csak sor kitiltás alkalmazására fiatalkorúval szemben, melyre általában sportrendezvények - kiemelt biztonsági kockázatú - mérkőzések alkalmával elkövetett garázdaság során került sor. A fiatalkorú elkövető ilyen esetben is eltiltható bármely sportszövetség versenyrendszerében megrendezésre kerülő sportrendezvényről, valamint bármely sportszövetség versenyrendszerében megrendezett sportesemény helyszínéül szolgáló sportlétesítményből. Mindkét esetben a KEKKH központi nyilvántartása vesz részt a végrehajtás ellenőrizhetőségben. (Szabs. tv. 19.§)

Fontos és sok esetben elkerüli a jogalkalmazók figyelmét, hogy a kereskedelmi tevékenységgel összefüggő szabálysértés esetén az eljárás alá vont személy a kereskedelmi létesítményből, vagy kereskedelmi tevékenység helyéül szolgáló egyéb helyszínről is kitiltható. (pl. notórius tulajdon elleni szabálysértés elkövetőivel szemben)

X. A bíróság elé állítás szabályai fiatalkorúak esetében

2012. évtől kezdődően a média is szinte minden fórumon közzétette a szabálysértési törvény fiatalkorúakat is érintő példátlan jellegűként emlegetett szigorodását, mely szerit 50.000.- Forintos értékhatár alatt elkövetett lopás esetén értékhatás nélkül a 14. életévét betöltött fiatalkorúak is őrizetbe vehetők és bíróság elé állíthatók.

A felháborodás elsődlegesen az elkövetési értékhatás alsó minimumának hiányát célozta hangoztatva ezt akként, hogy „ *Négy nap zárka kávélopásért, 25 ezres bírság négy túró rudiért*”.³³

A fiatalkorúak ekként 2012. április 15. napjától - tettenérésük - , majd szabálysértési elzárással fenyegetett cselekmény miatt őrizetbe vételük esetén bíróság elé állíthatók. A bíróság a Szabs. tv. 124. § (1) bekezdése alapján ügyüket gyorsított bírósági eljárás keretében bírálja el, immáron főként bírósági titkárok részvételével.

A Szabs. tv. 73.§ - ban foglalat szabálysértési őrizet konjunktív feltétele fiatalkorúak esetében is, hogy a rendőrség alkalmazza, mégpedig kizárólag szabálysértési elzárással sújtható cselekmények esetében, ahol, fontos, hogy az elkövető tettenérésére kerül sor.

A tettenérés azonban nem olyan egyszerű feladat, hiszen az élet számos érdekes helyzetet produkál, az elkövető cselekmény utáni szem elől vesztesétől az elkövető helyszínről történő elmeneküléséig.

A jogalkotó ekként kibővítette a tettenérés jogi fogalmát, így tág értelmezés alapján 2012. április 15 napjától kezdődően ide tartozik az az eset is, amikor a helyszínről elmenekült elkövetőt a rendőrség az elkövetéstől számított negyvennyolc órán belül elfogja. A szabálysértési őrizetbe vétel feltétele továbbá, ha célja az elkövető bíróság elé állítása, mely eljárás kezdeményezése a rendőrség kötelezettsége méghozzá 72 órán belül, hiszen eddig tarthat a szabálysértési őrizet.

Fontos, „ *a törvény a tettenérés tényén kívül más egyéb feltételt nem támaszt az őrizet elrendelésével kapcsolatban, tehát a szabálysértési elzárás kiszabásának valószínűségét sem kívánja meg*”³⁴.

Sem a Szabs.tv. 73.§ (1) bekezdése, sem a fiatalkorúakra vonatkozó különleges rendelkezések nem tartalmaznak eltérő, speciális szabályozást, mérlegelésre lehetőséget adó külön feltételt a tizennegyedik életévét betöltött, de a tizennyolcadik életévét be nem töltött fiatalkorúak vonatkozásában. A 72 órás személyi szabadságelvonást is eredményezhető kényszerintézkedés

³³ ORIGO: Gergely Zsófia riportja, 2010. 09.01. napján <http://www.origo.hu/itthon/20100831-cekkeres-piti-tolvajokon-csattant>
[elsokent-a-szabalysertesek-szigoritasa.html](http://www.origo.hu/itthon/20160506-elsokent-a-szabalysertesek-szigoritasa.html) (2016. 05. 01. napján)

³⁴ dr. Német Zsolt: A szabálysértési jog a kiskorúakra és a fiatalkorúakra vonatkozó szabályainak bemutatása, szakjogász képzés 2016.04.22, 2016. 05. 06. 14.oldal

rájuk is a felnőtt elkövetőkkel azonos módon vonatkozik. De vajon ez a drákói szigor mennyire felel meg a nemzetközi elvárásoknak, előírányzott garanciális alapelveknek?

A kérdés már 2013. évben is középpontba került, e témában született meg a **3142/2013. (VII. 16.) AB határozata** is. A vizsgálat tárgyát a Szabs. tv. 27.§ (2) bekezdése, valamint a 134.§ (2) bekezdése képezte. Az alapvető jogok biztosának kezdeményezésére indult felülvizsgálati eljárásban az indítvány a ezen jogszabályhelyek alaptörvénybe ütközésének tényét és a megsemmisítést célozta. A hivatkozás alapja pedig itt az volt, hogy a régi és az új törvényi szabályozás fiatalok személyeket érintő elzárásra, szabálysértési őrizetre lehetőséget adó rendelkezései egyszerűen nemzetközileg elvárt alapelvekbe, konkrétan az 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett Gyermekjogi Egyezmény rendelkezéseibe ütköznek. A jogi érvelés lényege az volt, hogy Alaptörvényük személyi szabadság korlátozására vonatkozó alaptézéseivel is ellentétes, továbbá a nemzetközileg is minden körülmény között indokoltnak tartott „gyermek joga és érdeke mindenképp felett” elvet is súlyos megsértve azt figyelmen kívül hagyja. A fiataloknál előírányzott nevelő jellegű szem előtt tartó szankciórendszer aránytalant hátrányt jelentő elzárás eleme logikátlan és nem szükségszerű.

Az Alkotmánybíróság az eset részletes vizsgálatához megkereséssel élt a Belügyminiszterhez is, aki válaszában országos szintű statisztikai adatokkal is alátámasztva akként fogalmazta meg, hogy a fiatalok személyek esetében a jogalkalmazónak az elkövetett cselekmények jellegére és elszaporodottságára is tekintettel szüksége van elzárásra, mint végső hatékony fellépésre. Hangsúlyozta azt is a Belügyminiszter, hogy elzárás kiszabására csak szűk körben kerül sor, így csak a legszükségesebb esetben sérül a fiatalok személyi szabadsághoz való alapjoga.

A garanciális jelleg vizsgálata kapcsán pedig megállapította a felülvizsgálatot végző Alkotmánybíróság, hogy a növekvő bűnözési, elkövetési ráta és ezen belül a fiatalok elkövetők robbanásszerűen növekvő aránya indokoltá teszi olyan jogi szankció alkalmazásának lehetőségét, ami - ugyan „legvégső” esetben a súlyosító körülmények lényeges túlsúlya esetén - visszatartó erőként hat az együttélési szabályokat sorozatosan semmibe vevő fiatalok személyekkel szemben.

A határozat több elismert szaktekinetly, többek között dr. Lévay Miklós alkotmánybíró külön véleményével a szövegrészek alaptörvény ellenességét nem látta megállapíthatónak, ezért a megsemmisítésre vonatkozó indítvány nem vezetett eredményre. dr. Lévay Miklós különvéleménye összefoglalóan kitért arra, hogy a fiatal kifejezetlen személyiségek esetében számos kriminológiai tárgyú kutatás is kimutatta, hogy a személyi szabadság elvonása nem éri el nevelő jellegét, sőt esetleg még több káros hatással járhatnak. Alternatív lehetősége

hiányára mutatott továbbá rá, indokoltan tartva például a mediációs eljárást, vagy az elzárás büntetés felfüggesztésének lehetőségét.

Visszatérve a kitérő után az előkészítő eljárás lefolytatása a rendőrség feladatköre, mely során beszerzésre kerülnek a bizonyítékok, meghallgatásra kerülnek az szempontjából releváns tanúk, továbbá okirati bizonyítékok beszerzésére is itt kerül sor. Fiatalkorúak esetében a már emlegetett garanciális jogok biztosítása érdekében kötelező a törvényes képviselő - hiányában a gyámhatóság bevonása - értesítése a fiatalkorú őrizetbe vételéről, rendőrségi fogdán történő elhelyezéséről és az eljárás megindulásáról. A Szabs. tv. XX. fejezet a fiatalkorúakra vonatkozó speciális rendelkezéseket rögzíti azzal, hogy vele szemben az eljárást az *„életkori sajátosságok figyelembe vételével és úgy kell lefolytatni, hogy elősegítse a fiatalkorúnak a törvények iránti tiszteletét.”* (Szabs. tv. 134.§.)

Akár büntetés, akár intézkedés kiszabására kerül sor vonatkozásukban az elérendő cél, hogy *„ a fiatalkorú helyes irányba fejlődjék és a társadalom hasznos tagjává válják.”* (Szabs. tv. 134.§). A törvény a fiatalkorú meghallgatását általános elvként fogalmaz meg, melynek célja, hogy a jogalkalmazó a közvetlenség elve alapján meghallgatva a fiatalkorút, feltérképezve a személyi körülményeit az egyediesítés elve alapján személyre szabottan választhasson szankciót szabálysértési felelősség megállapítása esetén.

Általános kötelezettség továbbá mind az előkészítő eljárás során, mind a tárgyalási szakban a törvényes képviselő értesítése, tájékoztatása az eljárás menetéről azzal, hogy a tárgyalás során felhívást kell felé intézni, hogy a fiatalkorú tárgyaláson történő megjelenéséről gondoskodjon. A törvényes képviselő ezen kötelezettségének elmulasztása esetén a Szabs. tv. 77.§ (1) bekezdés i) pontja alapján renbírósággal sújtható.

A törvényes képviselő jelenléte nélkül - eseti gyám bevonása mellett - kerül sor a fiatalkorú meghallgatására amennyiben a cselekményt s törvényes képviselőjével együtt követte el, illetőleg érdekellentét esetén, továbbá abban az esetben ha a törvényes képviselő akadályoztatva van. Az érdekellentétet meglétét a vallomások esetleges módosításával együtt folyamatosan figyelni kel!

A törvényes képviselőt általános jogorvoslati jog illet meg, mely alól egyetlen kivételt képez a bíróság elé állítás, ugyanis amennyiben a törvényes képviselő szabályszerű értesítésre nem jelenik meg a bíróság elé állítás során részére a határozat külön postai úton történő megküldésére nincs lehetőség, a kirendelt, vagy meghatalmazott védő élhet ezzel a joggal a fiatalkorú érdekében. Az előkészítő eljárás során a rendőrség - határozattal haladéktalanul -

ügyvédet rendel ki a fiatalkorú részére, mely választás általánosságban az ügyvédi kamara által ügyeleti funkciót ellátó ügyvédek közül történik.

Az előkészítő eljárás során azonban az ügyvéd kirendelése és haladéktalan rövid úton - telefonon - történő értesítése sem jelenti azt, hogy az ügyvéd meg tud jelenni a fiatalkorú meghallgatásán. Ilyen esetben azonban megnyilatkoztatásra került a fiatal eljárás alá vont személy, hogy meghallgatására szabályszerűen értesítette törvényes képviselőjének, illetőleg szabályszerűen értesített kirendelt védőjének jelenléte nélkül kerülne sor, nyilatkozatait megteszi - e jelenlétük nélkül.

A fiatalkorú eljárás alá vont személy ekként adott esetben közvetlenül a bírósági tárgyalást megelőzően találkozik a kirendelt védőjével, sok esetben védelmi taktikájukat a bírósági folyosón kell megbeszélniük, egyeztetniük pár perc leforgása alatt. Célszerű ezért a tárgyaló terembe történő beszólítást követően kérdést intézni az eljárás alá vont személyhez arra vonatkozóan, hogy védőjével konzultált - e, egyeztetett - e, amennyiben a fiatalkorú eljárás alá vont személy nemleges választ ad, vagy bizonytalan, időt kell biztosítani a védővel történő felkészülésére. Álláspontom szerint személyi szabadságában korlátozott, ráadásul fiatalkorú eljárás alá vont személy esetében ennek hiánya fontos garanciális jogok megsértését jelentené.

Az eljárás alá vont személy (fiatalkorú eljárás alá vont személy egyaránt) a Szabs. tv. 124.§ (3) bekezdése értelmében a védő kirendelése ellen nincs helye jogorvoslatnak, de maga az eljárás alá vont személy - indokoltan - egy alkalommal más ügyvéd kirendelését kérhet.

Miért vonja meg a törvény a védő kirendelése vonatkozásában a jogorvoslat lehetőségét? A válasz talán abban lehet, hogy a gyorsított bíróság elé állítás nevéből is levezethetően a bizonyítékok rendelkezésre állása és tisztázott tényállás esetén sommás természetű. Az eljárás indokolatlan elhúzódását jelentené ekként a védő kirendelésére vonatkozó határozat megfellebbezése, azonban az eljárás alá vont személy részére a törvény a jogorvoslati jog „helyett” más jellegű lehetőséget biztosít, indoklással megjelölve másik védő kirendelését kérheti. A törvény azonban nem adja meg azokat az ismérveket, hogy mi számít „alapos indoknak”, ennek értelmezését a rendőrségre bízta. A törvény ugyanis célirányosan a rendőrség feladatává teszi a jogi képviselétről való gondoskodást, tehát az ügyvéd kirendelését.

Azt, hogy a „más ügyvéd” kirendelése - mely szintén határozati formával kell hogy megtörténjen - ellen kizárt, vagy bejelenthető jogorvoslat szintén szól a törvény.

Logikailag adódik a kérdést ebből, hogy amennyiben az eljárás alá vont személy a bírósági tárgyalás megkezdésekor, esetleg a bírósági tárgyalás alatt - logikus indokaival együtt - jelzi, hogy számára a védő személye nem megfelelő, hogyan alakul az eljárás további menete? A törvényben rögzítetten a rendőrség feladata másik védő gyors, eljárásba történő bevonása, vagy a bírósági szakban már a bíróság dönt ennek kérdésében? Mennyire kell kiterjesztően értelmezni az „indokolt” megfogalmazást, pusztán a fiatalok előadása arra vonatkozóan, hogy a védő számára „nem szimpatikus”, „felkészületlennek látszik”, „korábban is képviselte, de már akkor sem volt megelégedve a munkájával...stb.” elegendőek - e cseréhez? Fontos és tisztázandó kérdés ez, hiszen ha belegondolunk indokoltságuk esetén - másik védő hiányában - az eljárás befejezése és az eljárás alá vont személy azonnali szabadítása mellett az eljárás elhúzásával visszaélésre is okot adhat.

A bíróság elé állítás során a fiatalok személy meghallgatása a kvázi vádfunkciót ellátó szabálysértési hatóság részéről történő feljelentés ismertetését követően a fiatalok személyi adatainak felvételével, személyi körülményeinek kikérdezésével kezdődik. A személyi körülmények, ekként legmagasabb iskolai végzettség, folyamatban lévő iskolai tanulmányok, jövedelem, vagyoni viszonyok, családi háttér, orientálhatják ekként a jogalkalmazót a felelősség megállapítása során a szankció megválasztásakor.

A törvényes képviselő megjelenése még több segítséget adhat, hiszen a fiatalok életvitelére vonatkozóan kell őt megnyilatkoztatni, mely során az esetek többségében elfogult jellegű nyilatkozatokat kapunk a fiatalok otthoni viselkedéséről, baráti társaságáról, azonban munkám során talákoztam már olyan helyzettel is, ahol a törvényes képviselő arról számolt be, hogy szülői, nevelői kontrollját olyan mértékben veszítette el a fiatalok felett, hogy képtelen rá hatást gyakorolni, melyből levezette a fiatalok iskolakerülő életmódját és csavargásából eredően bűnözésre való hajlamát. A törvényes képviselő elkeseredettségében maga indítványozta a fiatalok általa nevelő jellegűnek tartott elzárását. Ez persze szélsőséges eset.

Sajnálatos tény azonban, hogy sok a felnőtt korú és fiatalok eljárás alá vont személyek nem értik például az állampolgárság, családi állapot, kiskorú gyermeke családi állapotvonatkozásában feltett kérdést, arra sok esetben helytelen értelmetlen válaszokat adnak. (pl: Állampolgársága? : Ózdi) Ez visszavezethető például regionálisan a borsodi régiót érintő alacsony iskolai végzettségi mutatókra, a hátrányos helyzetre.

A bíróság határozatával szemben speciális módon a kihirdetést követően bejelenthető fellebbezésnek van helye, melyre jogosult az eljárás alá vont személy, törvényes képviselője,

kirendelt, vagy meghatalmazott védője valamint az előkészítő eljárást lefolytató szerv képviselője.

Elzárás kiszabása során bejelentett fellebbezés esetében a bíróság az őrizet tartamát meghosszabbíthatja azzal, hogy „*az iratokat haladéktalanul felterjeszti a törvényszékhez (Szabs. tv. 125.§ (5) bekezdés).*

A meghosszabbításra vonatkozóan szintén nem találunk hosszan magyarázó, de még példálózó jellegű elsorolást sem, ekként azt mint lehetőséget lehet igénybe venni , az őrizet meghosszabbítása nem kötelező. Fellebbezés bejelentése esetén szükségszerű a határozat írásba foglalása - melyet tudomásul vétel esetén elegendő rövidített indokolással ellátni - jelenlévők részére történő kézbesítése.

A törvényszék a felterjesztést követően a bíróság végzését hatályban tartja, megváltoztatja, vagy hatályon kívül helyezi - tanácsülés keretében - az ügy főszabály szerint iratokból történő felül bírálatát követően.

XI. Egyes szabálysértések megállapíthatóságának gyakorlati kérdései

Akár az általános szabályok szerint, akár gyorsított bírósági eljárás alapján lefolytatott bizonyítási eljárás alapján, de pontos tisztázott, kimerített tényállása mellett állapíthatunk csak meg szabálysértési felelősséget. Maradva az előző témánál gyorsított bírósági eljárás során is - levezethetően az ártatlanság élelméből és a bizonyítási teherből (Szbs. tv. 32.§)- a bizonyítékok beszerzése a rendőrség feladatát képezi. Gyorsított bírósági eljárás során a lehetőségek korlátozottabbak, mint az általános eljárás során de a bizonyítékok indítvány alapján történő további beszerzésére itt is lehetőség van. Hogy néz ez ki a gyakorlatban?

Amennyiben gyorsított bírósági eljárást során az iratok tárgyalás megtartása előtti megtekintését követően ekként a rendelkezésre álló adatok alapján észleljük, hogy a törvényes képviselő értesítésére, hiányában a gyámhatóság bevonására, továbbá a kirendelt védő értesítésére nem került sor megállapíthatjuk, hogy a gyorsított eljárás lefolytatásnak feltételei nem állnak fenn, az eljárás - azonnali szabadítást követően - az általános szabályok szerint folytatható.

Ha észleljük, hogy esetlegesen lopással elkövetett tulajdon elleni szabálysértés miatt kerülne sor a fiatalkorú eljárás alá vont személy előállítására, de adat merül fel arra vonatkozóan, hogy az átvett telefonnal a fiatalkorú nem elszaladt, hanem azért cserébe új pszichoaktív anyagnak

minősülő manapság divatos „zöldet, herbált” vett át, közvadas cselekmény gyanújára figyelemmel az eljárás befejezése mellett az ügyészség részére történő megküldésnek van helye.

Abban az esetben ha további bizonyíték beszerzésére érkezik indítvány, akár védelmi, akár „vádlói, feljelentői ” oldalon a gyorsított bírósági eljárás befejezése mellett a Szabs. tv. 125.§ (7) bekezdése alapján az eljárást az általános szabályok szerint folytatja le.

A szabálysértési felelősség bizonyítása a szabálysértési hatóságot terheli, Senki sem kötelezhető ártatlanságának bizonyítására (hivatalból történő bizonyítás tilalma).

XI.1. Tulajdon elleni szabálysértések (177.§ (1) bekezdés):

Fiatalkorúak esetében a tulajdon elleni szabálysértésen belül is a legjellemzőbb a szabálysértési értékhatárra elkövetett lopás. Az emlegetett bagatell bűncselekményeket főként kisebb, sokszor 1.000.- Forint alatti értékre elkövetett bolti lopás teszik ki. A fiatalkorúak egy részre diákcsínyként „bepróbálkozik” egy-egy rágógumi, fülbevaló, jellemzően csokoládé, de akár egy buli kedvéért szeszesital kifizetés nélkül történő elhozatalával, fel sem mérve annak esetleges következményeit, így pl. az azonnali őrizetbe vétel kockázatát.

Találkozunk azonban olyan fiatalkorúval is, aki már kerültek összeütközésbe a törvénnyel, tisztában vannak az esetleges jog következményekkel, ők már általában nem egy megkívánt csokoládé elhozatalával próbálkoznak, hanem eladható, továbbértékesíthető termékekben gondolkodnak (több tábla csokoládé, szeszesitalok, kávék, kozmetikai cikkek, parfümök), mely a jogalkalmazó részéről is fel kell hogy vesse a büntetett előéletű fiatalkorú esetében az üzletszerű elkövetés lehetőségét, mely már közvadas kategóriába tartozóként szabálysértésként nem bírálható el. (Btk. 316. § (2) bekezdés c) pont)

Az üzletszerűség vizsgálata szintén számos kérdést vet fel. Meglétéhez, a „rendszeres haszonszerzésre törekvéshez” nyelvtani és logikai értelmezés alapján több korábbi cselekmény elkövetése szükségeltetik. Azt, azonban, hogy pontosan hány cselekmény után vehető fel az üzletszerűség, a gyakorlat alakította és alakítja ki jelenleg is, mely az ügyészségi álláspont szerint egy éves intervallumon belül három négy alkalmat vesz alapul. Az üzletszerűség megállapításának azonban objektív és szubjektív feltételi vannak. A priuszból sok esetben nem is olyan könnyes kiolvasható előéleti adatok után felmerült az eljárás alá vont személy személyi körülményeinek a vizsgálata is, mely során felmerülhet annak tisztázása, hogy a cselekmény elkövetésekor rendelkezett - e rendszeres jövedelemmel, alkalmi munkát végzett- e, tehát

bármilyen bevétel forrása volt -e cselekmény idején. Jövedelem hiányában ugyanis felmerül az életszerűsége azon védekezésnek, miszerint a lopással érintett 5 csomag Gillette márkájú férfi borotvát három kiskorú testvére között kívánta elosztani.

Az ületszerűség objektív vagyoni, családi viszonyokat érintő feltérképezésére nincs lehetőség például abban az esetben ha az elkövető a személyi körülményeire vonatkozóan ne kíván nyilatkozatot tenni melyre nem is kötelezhető.

Tulajdon elleni szabálysértések másik gyakori formája sajnálatos módon régiókban a falopás, **(Százmilliós kár falopás miatt a borsodi erdőkben címmel cikk is megjelent az interneten: „Sajólad és Girincs körzetében jószerivel eltűnt az erdő, 15-20 éve folyamatos a lopás, az illegális fakivágás, a kár ez idő alatt elérte a 400 millió forintot.”³⁵)**

Rikán fordul elő, hogy fiatalkorú eljárás alá vont személy egyedül kövesse ezen cselekményeket, itt általános 3-4 fő társtettesként történő részvétele bár a védekezések több esetben irányulnak arra, hogy a rendőri intézkedés során közel egy helyen tettenért elkövető nem tudott a másik jelenlétéről, védekezésükben sok esetben önálló elkövetésre hivatkoznak. Jellemző továbbá, hogy a nehéz anyagi helyzetben élő családokból származó fiatalkorú a szülővel együtt követnek el lopás szabálysértést (kukorica, fa, gyümölcs, háziállat). Itt fontos a fiatalkorú törvényes képviselőének biztosítása!

A falopások esetében problémaként merül fel, hogy lábon álló egyed kivágása 2015. évtől kezdődően erdő vonatkozásában bűncselekményként értékelendő, azonban az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény (6) bekezdésében definiált erdő fogalom tisztázására nem kerül sor.

XI.2. G a r á z d a s á g : (Szabs. tv. 170.§)

Szabálysértési alakzatának elkövetőiként gyakoriak a fiatalkorúak, akik sok esetben ittas hangadói egy-egy vitának. Jellemzően kötekedő magatartásukat a rendőri intézkedés során is tovább tanúsítják, sőt esteleges egészségügyi ellátásuk alatt az egészségügyi ellátásra szolgáló intézményekben, mentőautóban is. Ennek megfelelően cselekményük halmazatot alkothat a rendzavarás Szabs. tv. 169.§ (1) bekezdés b) pontjával. Vizsgálni kell azonban, hogy a rendőri

³⁵Százmilliós kár falopás miatt a borsodi erdőkben : ALFAHÍR mti barikad.hu

http://alfahir.hu/sz%C3%A1zmilli%C3%B3s_k%C3%A1r_falop%C3%A1s_miatt_borsodi_erd%C5%91k en-20101021

(2016.05.01. napján)

felszólításnak történő engedetlenség esetlegesen nem jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértés valósít -e meg. (Szankció alkalmazásánál - nem elzárással sújtható!) Halmazati elkövetés esetén a kiszabható szankció fiataloknál is a Szabs. tv. 22.§ -23.§ szerint alakul, ekként az elzárás kiszabható generális maximuma 45. nap. *„Fiatalok vonatkozásában az ismételt elkövetéshez kapcsolódó a Szabs.tv. 23.§-ában foglalt szigorúbb rendelkezései azonban nem alkalmazhatók (Szabs. tv. 27.§ (4) bekezdés) és a fiatalok 18. életévének betöltését követően sem lehet figyelembe venni az ismételt elkövetés szempontjából azokat a jogerős felelősségre vonásokat, amelyeket fiatalokként róttak a terhére.”*³⁶

XI.3. Tiltott prostitúció: (Szabs. tv. 172.§)

2013. év július 01. napjától a tiltott kéjelgés megnevezést a tiltott prostitúció váltotta fel, a szankcionálandó cselekmény azonban változott. A védett övezet fogalmát a szervezett bűnözés szabályairól, valamint az azzal összefüggő egyes jelenségek elleni fellépés szabályairól szóló 1999. évi LXXV. törvény 4.§ h) pontja tartalmazza. A 9.§ (1) bekezdés alapján pedig szexuális szolgáltatás igénybevételére kizárólag 18. életévét betöltött személy hívható fel, a felhívást pedig kizárólag 18. életévét betöltött személy fogadhatja el. (ismert az: aktív - passzív felajánlkozással történő elkövetési alakzat)

A felajánlkozás közterületen nem történhet meg, egyebekben feltétele az orvosi igazolás megléte. (1/2011. (I. 14.) AB határozat hatályon kívül helyezte a prostitúáltak részére kiadandó orvosi igazolásról szóló 41/1999. (IX. 8.) EüM rendeletet nemzetközi szerződésbe ütközése okán) .

Főként gyorsított bírósági eljárás keretében találkozhatunk - 18. életévét be nem töltött fiatalok eljárás alá vont személyekkel - akik tiltott prostitúció elkövetésével próbál pénzhez jutni. Sajnos gyakori tapasztalat meggyénkben, hogy a fiatalok - akik legjellemzőbben Miskolc külterületén, állomás környékén, felüljárók alatt árulják testüket - valamilyen megbetegedésben szenvednek, ekként lapostetű , rüh , , tbc fertőzés, hepatitis vírus.

Gyakori, hogy a fiatalok intézeti gondozás keretein belül nevelkednek, és számos esetben a cselekmény elkövetésekor a 14. életévüket csupán napokkal-hónapokkal lépik át.

³⁶ dr. Németh Zsolt legfőbb ügyészségi ügyész: Fiatalok szakjogász képzése, A szabálysértési jog kiskorúakra és a fiatalokra vonatkozó szabályainak bemutatása (2016. 04.22, 2016.05.06.)

Meghallgatásuk során akár előkészítő eljárás, akár bírósági tárgyalás során szükségszerű a gyermekvédelmi gyám, ellátást biztosító intézeti vezető értesítése. Szintén számos esetben fordul az elő, hogy a fiatalok hátrányos helyzetű, többgyerekes család sokadik gyermeke, a törvényes képviselő a többi kiskorú gyermek gondozására hivatkozással nem kíván megjelenni a fiatalok meghallgatásán és a bírósági eljárás során sem.

XII. Alternatív szankciók szükségszerűsége

Nagy Marianna egyetemi tanár korábban említett Quo vadis Domine?, azaz merre tart a szabálysértési jog címmel megírt elmékedésében leszögezi, hogy a szabálysértési szankció rendszerünk *„központi eleme mindig is a pénzbírság volt és várhatóan ez is marad”* (223. oldal).

A Szabs. tv. hatályba lépésével kétségtelen tény, hogy a jogsértés esetén alkalmazható szankció minimum-maximum tételének szabályozása hiányzik és az is, hogy a Szabs. tv. 23.§ (1) bekezdése ismételt elkövetés esetén kizárólagos szankcióként utal a szabálysértési elzárásra.

Mi legyen tehát a jogalkalmazó kiindulópontja a fiatalok elkövetőivel szemben alkalmazható szankciók esetében?

Összetett és megfontolást igénylő kérdés ez ténylegesen igényli a jogalkalmazó lexikális tudásán kívül a kifejtett emberismeretet és a nyitottságot a fiatalok felé.

Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága a *„gyermek jogairól szóló egyezmény jogrendszerbe való beépítését és alkalmazását vizsgálja azokban az országokban, amelyek ratifikálták az egyezményt”*³⁷.

A Bizottság feladatát képezi továbbá kommentárok készítése, ezzel a felmerülő gyermekjogi kérdések esetén közös álláspont kialakítása, mely kommentárok a gyermekek testi fenyítésén kívül, véleményük figyelembe vételén át a személyi szabadságuk korlátozásáig számos területen olvasható már.

Az **Egyezmény 43. cikke** a Bizottság feladatává teszi, hogy a részes államok kialakult joggyakorlatát tanulmányozza annak érdekében, hogy azok a ratifikálással vállat

³⁷Wikipédia: Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága https://hu.wikipedia.org/wiki/Az_ENSZ_Gyermekjogi_Bizotts%C3%A1ga (2016.05.01.)

kötelezettségeiket betartják - e. Hazánk vonatkozásában 2014. évben megszületet jelentéshez csatolt úgynevezett záró következtetések részben (57. pontja) a Bizottság sürgető jelleggel több területen hívta fel a figyelmünket a változtatás szükségességére.

Magyarországon rendelkezésre áll a **Kézikönyv a gyermekjogi egyezmény alkalmazásához** című kiadvány, mely a gyermekjogok védelme érdekében számos területen fogalmaz meg gondolatokat. Így többek között szükségessé teszi a gyermekek szabadságelvonását is alkalmazható személyek speciális gyermekjogi területet érintő speciális többletképesítését és a „petty crimes” csekély súlyú bagatell bűncselekmények esetén a személyi szabadság korlátozásával járó szankciók tilalmát.

Az Egyezménynek való megfelelés nem kis feladat, ott, olyan országban, ahol a hátrányos régiókban a 14. és 18. év közötti korosztály családi, baráti miliője melegegáya a fiatakorú bűnözésnek, ahol a jogkövetés mintája egyszerűen nem képes kialakulni, aminek a fiatalok alacsony iskolai végzettségén kívül a nehéz anyagi körülményekig bármi sok minden lehet a forrása.

Hogyan tartható vissza, akkor pusztán nevelő jellegű intézkedéssel egy ilyen bűnelkövetői kockázatot hordozó milióból kikerült fiatakorú például szabálysértés elkövetésétől?

Álláspontom szerint a megelőzést a fiatakorú családjáig kell visszavezetni, mint legkisebb alapegységig, amelyben a fiatal először információhoz jut a „külvilágról”. A fiatakorú sérelmére megvalósított bűncselekményeken kívül a fiatal értelmi, erkölcsi fejlődésének elhanyagolása áll nézetem szerint, mely a iskolai kötelezettség elhanyagolásában nyilvánul meg legtöbbször. Egy iskolaköteles gyermek a 14. életévének - szabálysértési szempontból is szankcionálható korának kezdetéig - másodlagos forrásként az iskolában sajátítja el, állampolgári ismeretek, , etika, osztályfőnöki óra, bűnmegelőzési ismertek foglalkozás keretében azokat az esszenciális tudnivalókat, amelyek segítségével a társadalmi együttélés alapelveit be fogja tudni tartani.

Érdekes azonban, hogy a társadalmi együttélés alapelveit egyetlen jogszabály sem definiálja, de akkor ki mondja meg pontosan, hogy mire is kell megtanítani a fiatalokat? Köztudott, hogy a normák, amik olyan társadalom által elfogadott szabályok, amik meghatározzák, orientálják a gondolkodásunkat, cselekvéseinket. Azt is tudjuk, ha más nem más tapasztalataiból kiindulva, hogy egy-egy norma megszegése bizony szankciót von maga után, így cselekvéseink nem korlátlanok, bizonyos esetekben rosszállást váltalnak ki.

A megismert normák (család, iskola szerepe) egészséges egyén esetében hatnak a tudatra, így elegendő azok ismerete, nem kell szükséges a normaszegő magatartás szankciójával való szembesülés ahhoz, hogy valaki a normákat, együttélési szabályokat „felrúgja”.

A normák, amelyek között minden nap élünk, azonban sokfélék lehetnek, ismertek az erkölcsi normák, az illemszabályok, divatra vonatkozó normák és a szokások, melyek kultúránként eltérhetnek. Fontos azonban, hogy a jogi normák egyaránt vonatkoznak mindannyiunkra!

A normák, a társadalmi együttélési szabályok akkor érik el céljaikat, ha külön beavatkozás nélkül is vannak olyan értékesek az egyén számára, hogy azt betartsa. Ennek megértésében a tankötelezettség végéig a szülő mellett az iskola látja el missziós szerepét.

Közismert, hogy iskola látogatásának elmulasztása büntetőjogi szankción kívül anyagi támogatás megvonással járó terhet is ró egy notórius iskolakerülő fiatakorút nevelő család számára. A család, a háttér, ezzel presszionálható legelső körben a fiatakorú iskolába történő elküldésére, ahol a számára szükséges társadalmi együttélési alapokat megismeri.

Abban az esetben azonban, ha az iskolai nevelő oktatás kisebb nagyobb időre kimarad, a gyermek életéből nem fogja megismerni az együttélés szabályait, így azt sem fogja tudni, hogy mely viselkedése megengedett és mely jár esetleg már szankcióval.

Ha szankcióról beszélünk, akkor a bagatell bűncselekmények az elsők, amivel egy 14. életévét betöltött személy leghamarabb összefüggésbe kerülhet. A velük szemben alkalmazott szankció kiszabására jogosult személy a törvényben előírt kötelező eljárás lefolytatásán túl mit vehet figyelembe. Ha már megtörtént a baj, a fiatakorú kapcsán figyelembe kell venni az enyhítő és súlyosító körülményeket.

A szabálysértési jog nem dolgozott ki egységes szerkezetű állásfoglalást, de a **Kúria 56.BKv.** alapján a Btk. alkalmazása során *„a befolyásoló körülményeket tehát nem elvont általánosságban, nem mechanikusan, hanem a konkrét ügy tényeire vonatkoztatva kell értékelni...Azonos jelentőségű enyhítő és súlyosító körülmények egymás hatását semlegesíthetik”*³⁸. A kúriai határozat kifejezzen tartalmazza, hogy a büntetlen előélet enyhítő körülmény, kivéve ha az elkövető fiatakorú személy.

Kiemelt enyhítő körülmény lehet tehát alapesetben, a szabálysértési szempontból büntetlen

³⁸ Kúria 56.BKv. <http://www.lb.hu/hu/kollvel/56-bkv> (2016.05.01. napján)

előélet (fiatalkorúnál szabálysértési szempontból is elvárt a büntetlenség a többségi álláspont szerint), míg például enyhítő körülmény a tényfeltáró beismerő vallomás, az okozott kár alacsony mértéke, a hatóságokkal történő együttműködés, a megbánó magatartás..stb.

Az Sztv. a kár megtérítését a bírósági határozat meghozataláig olyan nyomatékos enyhítő körülménynek tekintette amely a büntetési tételkeret felére csökkentését tette lehetővé, ezzel szemben hatályos jogunk szerint ez csupán kiemelet enyhítő körülményként vehető figyelembe a büntetés kiszabás vizsgálatakor.

Ezekkel szemben értékelendő súlyosító körülmény például a szabálysértési szempontból büntetett előélet, itt kiemelten arra, ha valaki azonos, vagy hasonló jellegű szabálysértéseket követ el. Súlyosító körülmény továbbá az önhibából eredő bódult, vagy ittas állapot, valamint szeszital, mint nem alapvető szükséglet kielégítésére szolgáló „luxuscikk” ellopása.

A szabálysértési törvény sok más fogalom átvételét engedi a Btk. - ból (Szabs. tv. 29. § Értelmező rendelkezések), mint például szándékosság, gondatlanság, de a büntetőjogi logika mentén - bár a szankcionálását ismeri - nem alakította ki a visszaeső, többszörös visszaeső, különös visszaeső jogi fogalmának leképezését a szabálysértési jogban, mely hiányosság meglátásom szerint.

Ha a szabálysértési jog is ismerné a szabálysértési szempontból „visszaeső”, „többszörös visszaeső” fogalmát, jogilag is indokoltabbá válhatna az, hogy a büntetés célja az akutt, bűnismétlő két éven belül szabálysértéseket halmozó fiatalkorúval szemben más módon nem érhető el, mint elzárással. Kivételesen alkalmazandó szankció, de szükségszerű.

Lehetővé kell azonban tenni hozzájárulás és hajlandóság esetén az egyik legnagyobb vívmány a közvetítői eljárás lefolytatását is, melyre a bírósági út elkerülésével már a rendőrségi szakban sor kell, hogy kerüljön.

A közvetítői eljárás során született megállapodások fiatalkorúak esetében nagyszerű megoldást jelentenek a nevelésre, így szükségességük vitathatatlan. A közvetítői eljárás sem a fiatalkorúra, sem a törvényes képviselőre nem ró aránytalan terhet, a megállapodás az első sértettel történő sikeres konzultáció alapján megszülethet. Szükséges azonban mint írtam a hozzájárulás mindkét fél, ekként a sértett részéről is.

Gyakori tapasztalat, hogy a nemzetközi kiskereskedelmi áruházláncok hazai képviselői (pl: Tesco, Aldi, DM, Rossmann) - feltehetőleg az általános üzletvezetésre jogosult képviselőjének

üzletpolitikai iránymutatása alapján - a közvetítői eljárás elől elzárkóznak, mellyel a békés megoldás lehetőségét kizárják.

2016. január 01. napjától lehetőség nyílt alternatív megoldásként a korábban részletesen kifejtett elzárás büntetés felfüggesztésére fiatalok elkövetők vonatkozásában, amely üdvözlendő újítás és pozitívum lehet a Gyermekjogi Bizottság előtt is.

Szükségszerű lenne álláspontom szerint büntetőjogi mintára bizonyos magatartási szabályok előírása a fiatalok elkövetők számára, melyet az ítéletekhez hasonlóan a szabálysértési szankciót kiszabó végzés rendelkező részre tartalmazna. Nem tartanám kizártnak e körben a fiatalok elkövető kötelezését arra, hogy cselekményéhez közeli témában néhány oldal terjedelemben esszé írjon, mely feltölthető lenne a bűnmegelőzési szervek honlapjára és a bűnmegelőzési tevékenység során beépíthető lenne akár anonim, akár névvel ellátott formában is a prevenció tananyagba.

A közérdekű munka büntetés kiszabásához a 16. életév betöltését követően a fiatalok hozzájárulhat, miért ne járulhatna hozzá külön prevenció magatartási szabály alkalmazásához? Hiszen mi szolgálhatná a javát a legjobban, mint az, ha a saját felróható cselekményével kapcsolatosan háttér ismeretanyaghoz jutna.

A prevenció magatartási szabály alkalmazását lehető kellene tenni - figyelmeztetés kivételével - bármely „végrehajtható” szabálysértési szankció kiszabása mellett, de a legcélszerűbb a végrehajtásában felfüggesztett elzárás büntetés mellett lenne.

Végrehajtásában részt vehetne a területileg illetékes rendőrkapitányság fiatalokkal foglalkozó bűnmegelőzési osztálya, melynek jelzése alapján az elzárás büntetés elrendeléséről rendelkezne a bíróság.

Pénzbírság és közérdekű munka kiszabása mellett elrendelt prevenció magatartási szabály be nem tartása esetén a végrehajtásra vonatkozó rendelkezések módosításában látnám a megoldást, így a végrehajtást törvényileg kizárná a magatartási szabály betartásának sikeres igazolása.

Gondoljunk bele, hogy pénzbírság elzárásra történő átváltoztatását követően e végrehajtási eljárást megállítja a miért befizetésre vonatkozó feladóvevény bemutatása, akkor miért ne állíthatná meg a sikeres teljesítésre vonatkozó igazolás.

A közvetítői eljárás sikertelensége estén míg mindig maradna lehetőség arra, hogy a megbotlott fiatakorút ekként valamilyen szinten „partnerként” bevonjuk az eljárás alakulásába.

XIII. Jogorvoslati lehetőségek

A Szabs. tv. 35. § (1) bekezdése a szabálysértési hatóság és a bíróság végzése ellen, továbbá a bíróság és a szabálysértési hatóság egyéb intézkedése és az intézkedés elmulasztása miatt - ha a törvény egyéb kivételt nem tesz - jogorvoslatnak van helye.

Újdonság ez a kiterjesztő szabályozás, hiszen ha végigkövetjük az 1999. évi LXIX. törvény hatályba lépése óta eltelt mintegy 17 évet a jogorvoslati lehetőség egyre jobban kibővült.

Fiatakorúak esetében a fellebbezés, kifogás benyújtásának, illetőleg megtételének a lehetősége összekapcsolódik a törvényes képviselő jogorvoslati jogával. Kivételt képez ez alól a gyorsított bírósági eljárás, ahol a jelen nem lévő törvényes képviselő „helyett” a fiatakorú érdekében a védő jár el. Minden esetben külön - külön illeti meg a jogorvoslat lehetősége a fiatakorút és a törvényes képviselőt. A képviseletre vonatkozó szabályok alapján viszont a törvényes képviselő, vagy egyéb hozzátartozó a fiatakorú érdekében ügyvédet is meghatalmazhat, ekkor a meghatalmazott védő kezéhez is szükséges a tárgyaláson kívüli meghozott végzést kézbesíteni a jogorvoslatra történő lehetőség feltüntetésével.

Az „általános” jogorvoslati határidő a fenti három esetben 8 nap, a gyorsított bíróság elé állítás ez esetben is kivételt képez, hiszen ott azonnal bejelenthető fellebbezések van helye, mint az ügydöntő határozat, mind pedig az őrizet meghosszabbítása tárgyában hozott határozat kapcsán. Speciális esetkör a bíróság meghallgatás nélkül meghozott határozata, hiszen ott a fellebbezésre nincs lehetőség, hanem a határozatot vitató személy tárgyalás tartását kérheti.

A szabálysértési törvény a hivatalos irat, ekként az ügydöntő határozat esetében is a bíróság számára a kézbesítés három esetét ismeri, így a személyesen történő átadást (pl: tárgyaláson jelenlévő elkövető esetén), a postai szolgáltató útján történő kézbesítést (külön jogszabály: Posta tv.) és a szabálysértési jogsegély keretében történő kézbesítést.

Újdonság 2016. január 01. napjától a határozat (ismeretlen helyen tartózkodó elkövető esetén) hirdetményi úton történő kézbesítése.

A szabálysértési törvény nem köti a törvényes képviselő jogorvoslati jogát a fiatakorú hozzájárulásához, ekként amennyiben a határozatot kizárólag a törvényes képviselő fellebbezi

meg a felülbírálatra történő felterjesztésnek haladéktalanul meg kell történnie.

Azonnali tudomásul vétel, illetőleg a 8 napos fellebbezési határidő leteltét követően a bíróság határozatát jogerősítő záradékkal látja el, mely alapján az jogerős és végrehajtható lesz. Ezzel kezdetét veszi a végrehajtási eljárás.

Rendkívüli jogorvoslati lehetőségként áll a fiataikorú elkövető és törvényes képviselője rendelkezésére a perújítás (Szabs. tv. 128.§) lehetősége, mert az elkövető javára perújítási kérelmet nyújthat be maga az elkövető, továbbá törvényes képviselője, itt azonban kivétel ha elkövető ezt megtoltja a számára, továbbá fiataikorú esetében a törvényes képviselője, gondozója.

A Szabs. tv. 128.§ (1) bekezdésének d) pontja hivatkozást tartalmaz a Szabs. tv. 127. § (1a) bekezdésére, ekként a bíróság elzárásra átváltoztató végzésével szemben perújítás kizárólag az ügyész kezdeményezhet. Ez viszont felveti annak a kérdését, hogy amennyiben az elkövető a bíróság elzárásra történő átváltoztatást követően beadvánnyal él, amelyben tartalmát tekintve ezen eljárási szakban már kizárt részletfizetést, megfizetésre halasztást, befizetésre halasztást kér, egyben kifejti a korábbiakban nem ismertetett tényt, hogy pl. kiskorú gyermek eltartásáról egyedülállóként gondoskodik, a bíróságnak milyen feladata van?

A fenti kérelmek vonatkozásában csupán tájékoztatja az elkövetőt, hogy kérelme kizárt a perújítási eljárás lefolytatására az ügyészség rendelkezik hatáskörrel, vagy az elkövető beadványát (az előzmények másolati példányának csatolásával) megküldi az illetékes ügyészség részére perújítási indítvány megfontolására. Magam az utóbbival értek egyet, hiszen az eljárási garanciáknak az átváltoztatást követően is érvényesülnie kell, a bíróságnak pedig a korábbi határozatának hatályon kívül helyezése mellett az elzárás mellőzésére önmagától nincs jogszabályi lehetősége. Ekként minden ilyen tartalmú, célzatú beadvány perújítás „gyanús” továbbítása az elkövető egyidejű tájékoztatása mellett szükségszerű.

XIV. A végrehajtási eljárás gyakorlati kérdései

A szabálysértési hatóság határozatának valamint a bíróság végzésének végrehajthatóságáról a Szabs. tv. XXII. fejezet foglalkozik. A végrehajthatóságot logikailag természetesen a jogerő előzi meg, mellyel a végrehajtási eljárás a kezdetét veszi. A törvény a fiatakorúak vonatkozásában a végrehajtás során csupán néhány helyen tér el a felnőtt elkövetőkre vonatkozó szabályozástól.

A legvitatottabb szankció, a szabálysértési elzárás konkrét alkalmazására két bírósági eljárás típus során kerülhet sor. A (Szabs. tv. 118.§)- ban meghatározott meghallgatás nélküli eljárás típus alkalmazására fiatalkorúak esetében - kötelező a meghallgatása, ha elzárása várható - kizárt.

- 1.) Szabs. tv. 120.§ A bíróság az úgynevezett általános vagy „rendes” eljárás keretén belül meghallgatja a fiatalkorút, majd a bizonyítási eljárás lefolytatását követően határozatával elzárás büntetést is kiszabhat. Ez esetben az elzárás végrehajtásáról a LAKÓHELY szerint illetékes, vagy TARTÓZKODÁSI HELY helye, ennek hiányában, az ELKÖVETÉS helye szerint illetékes szabálysértési hatóság fog gondoskodni.
- 2.) Szabs. tv. 124-125.§ A bíróság gyorsított bírósági eljárás keretében megállapítva a fiatalkorú elkövető szabálysértési felelősségét elzárás büntetést szab ki. Az elzárás büntetés esetén - őrizetben töltött időt meghaladó tartamú - lehetőség van fellebbezés esetében a szabálysértési őrizet meghosszabbítására maximális 10 napig, de minimum a nem jogerős kiszabott szabálysértési elzárás tartamáig. Az őrizet meghosszabbítása önállóan is megfellebbezhető végzés, fellebbezés esettén mindkét végzés haladéktalanul felterjesztendő felülbírálat céljára.

Őrizetben töltött idővel megegyező mértékű elzárás büntetés alkalmazása során azonban mind fellebbezés, mind tudomásul vétel esetén a fiatalkorú elkövető azonnali szabadlábra helyezésére kerül sor. A fiatalkorú azonban azonnali szabadlábra helyezése esetén sem „ereszthető szélnek”, hiszen ha a törvényes képviselő meg jelenése esetén a felügyelete nem megoldott.

A szabadságvesztés, az elzárás, a rendbíróság helyébe lépő elzárás, az előzetes letartóztatás és a szabálysértési elzárás végrehajtását foganatosító büntetés-végrehajtási intézetek kijelölésének szabályairól szóló 55/2014 (XII.5.) BM rendelet 11.§ -a alapján *„a fiatalkorúak elzárását a fiatalkorú elzárásra ítélt lakóhelyéhez legközelebbi, az 5. melléklet 3. pontjában meghatározott büntetés-végrehajtási intézetben kell végrehajtani. (2) Ha az előzetes fogvatartás és a házi őrizet beszámítását követően az **elzárásból kevesebb, mint tizenöt nap van hátra**, a fiatalkorú elzárásra ítélt elzárását a 4. mellékletben meghatározott, a fiatalkorú lakóhelye szerint illetékes büntetés-végrehajtási intézetben is végre lehet hajtani.”*³⁹.

³⁹ A szabadságvesztés, az elzárás, a rendbíróság helyébe lépő elzárás, az előzetes letartóztatás és a szabálysértési elzárás végrehajtását foganatosító büntetés-végrehajtási intézetek kijelölésének szabályairól szóló 55/2014 (XII.5.) BM rend. http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1400055.BM (2016.05.02.)

Fontos gyakorlati probléma merült azonban fel gyorsított bíróság eljárás során azzal, hogy jogerős szabálysértési elzárás, vagy meghosszabbított őrizettel meghozott nem jogerős elzárás büntetés végrehajtására pénteki napokon - amikor a tapasztalat szerint a legtöbb rendőrkapitányság jelenti be bíróság elé állítás iránti szándékát - 14.00 órát követően nincs gyakorlati lehetőség a büntetés végrehajtási intézetek részéről azon indokolással, hogy a hivatali idő végével a befogadást teljesíteni nem tudják.

A Szabs. tv. módosítása azonban ezt a kérdést tisztázta.

A közérdekű munka büntetés (16 év felett - Munka törvénykönyv 16. év alattiak munkavégzési tilalma) végrehajtási szabályai a 18. életévüket betöltött elkövetőkével megegyezik, ekként a saját költségén kiváltott foglalkoztathatósági szakvélemény bemutatását követően a fiatalok részére foglalkoztató munkahely kijelölésére kerül sor.

Fontos, hogy bár munkahelyről beszélünk, a közérdekű munkavégzés idejére nem létesül munkaviszony! Fiatalok esetében az elvégzendő munka kijelölésénél fokozott óvatossággal kell eljárni. Gyakori, hogy a foglalkoztatási szerv nem tud munkavégzésre alkalmas munkahelyet kijelölni hiány okán, ilyenkor, azonban a fiatalok elkövetőt ismételtén 30 napon belül megjelenésre szólítják fel.

A pénzbírság mint sokoldalú büntetés több lehetőséget is tartalmaz a fiatalok elkövető részére. Saját választását, akart elhatározásán múlik, hogy a kiszabott pénzbírságot a jogerős emelkedéstől számított 30 napon belül megfizeti, a lakóhely szerinti kormányhivatal elkülönített számlaszámára, azt ennek elmulasztása esetén 5.000.-Forint/6 óra törvényi váltószám alapján ledolgozza, vagy mindezek hiányában a bíróság 5.000.-Forint/nap alapján azt elzárásra változtatja át. A befizetési hajlandóság tapasztalatom szerint az eset össze körülményét figyelembe véve magas, hiszen ha a befizetésre az elkövetőnek jócskán van ideje, a befizetés az elzárás megkezdéséig, de azt követően is más személy részéről is megtörténhet, ami meg is szokott történni.

Bár a felnőtt korú elkövetőkhöz képest kisebb százalékban fordul elő, de lehetőség van a pénzbírság megfizetésére rendelkezésre álló időben halasztást, illetőleg részletfizetést kérni. E körben a döntésre bíróság által kiszabott szankció esetén a Szabs. tv. 143.§ (3) bekezdése alapján a lakó, vagy a tartózkodási hely szerinti, vagy ezek hiányában az elkövetés helye szerinti általános szabálysértési hatóság jogosult, így az elkövető ilyen irányú kérelme haladéktalanul az elkövető tájékoztatása mellett továbbításra kerül az illetékes szervhez.

Helyszíni bírság során fontos kritérium, hogy a bírság kiszabásakor a fiatalkorú elkövető mellett jelen legyen a törvényes képviselő is, a valóság és a jogalkotó szándéka azonban nem találkozik egymással, így a törvényes képviselő távollétében kitöltött és fiatalkorúval aláíratott helyszíni bírság hatályon kívül helyezésére kerül sor, amely ekként végrehajthatóságot nem von maga után, csakúgy, mint a fiatalkorúval alá nem íratott nyomtatvány. A nyomtatvány egyéb kellékhibája, pl: szabálysértés megnevezése, tényállás rövid feltüntetése, szintén az átváltoztatás akadályát jelentő hatályon kívül helyezési ok.

A figyelmeztetés intézkedés végrehajtása -melyre tárgyaláson kívül kizárásos alapon sor kerülhet - szintén érdekes kérdést vet fel, hiszen a végrehajtásra vonatkozó elévülés kapcsán a szabálysértési törvény az elzárás, a közérdekű munka büntetés és a pénzbírság vonatkozásában tartalmaz rendelkezéseket. Kérdésként merülhet fel, hogy ismeretlen lakó, vagy tartózkodási hely esetén a bíróság név szerint címzett figyelmeztetés intézkedésénél a végrehajtási elévülés mikor áll be.

A fiatalkorú eljárás alá vont személyeket speciális bánásmódban kell részesíteni tehát a velük szemben fogatosított első intézkedéstől az eljárás lefolytatásán túl a végrehajtási eljárásig, hiszen életkoruknál fogva is kiszolgáltatottabb résztvevői az eljárásnak, mint a felnőttek. Oktatásuk, nevelésük közös feladatunk, melynek maradéktalanul eleget kell tennünk, megtanítva velük azokat a bizonyos társadalom által elvárt normákat, amiket a közreműködésünk nélkül nem fognak tudni elsajátítani.

A velük szemben alkalmazott szankció kizárólag a fokozatosság elve lapján kerülhet kiszabásra, így legvégső esetben merülhet csak fel az elzárásuk szükségessége. Dolgozatomban a szankciórendszer változását próbáltam meg bemutatni a „kezdetektől” napjainkig, mely szankciórendszer természetesen ma sem végleges, a változás szükségszerűen állandó.

Irodalomjegyzék

- dr. Cserép Attila - dr. Fábián Adrián - dr. Rózsás Eszter: Kommentár a szabálysértési törvényhez Wolters Kluwer Kft., Budapest 2013
- dr. Györgyi Kálmán: Az új Büntető Törvénykönyv kodifikációjának története , *Az előadás a HVG ORAC Kiadó az új Btk.-t bemutató konferenciáján hangzott el 2012. szeptember 4-én.* [http://ujbtk.hu/drgyorgyi-kalman-az-uj-bunteto-torvenykonvykodifikaciojanak-tortenete/\(2016.04.28.\)](http://ujbtk.hu/drgyorgyi-kalman-az-uj-bunteto-torvenykonvykodifikaciojanak-tortenete/(2016.04.28.))
- Szabálysértési jog slide : <http://slideplayer.hu/slide/2154590/>
- Szabó Edina: A magyarországi börtönügy története
<http://www.burcsi.hu/erdekes/bortonszlang/t05.htm>
- dr. Czédli Gergő: Magyar Bírói Egyesület , A szabálysértési jogorvoslati rendszer és bíraskodás rövid története <http://www.mabie.hu/node/2165> (2016. 04.29.)
- A magyar büntetőjog fejlődése 1945 után(2009) [Cograf Tudástár](http://cograf.hu/tudastar/a-magyar-buntetojog-fejlolese-1945-utan)
<http://cograf.hu/tudastar/a-magyar-buntetojog-fejlolese-1945-utan>
- Jogalkotásunk nyomában: Quo vadis Domine? Elmétkedések a szabálysértések helyéről a 2012. évi II. törvény kapcsán Nagy Marianna egyetemi tanár, Eötvös Lóránd Tudományegyetem (Budapest)Nagy Quo vadis Domine? 217.oldal
https://jak.ppke.hu/uploads/articles/12549/file/NagyM_quovadis.pdf (2016.04.28.)
- Kovács Ildikó: Az Európai Uniónak az Emberi Jogok Európai Egyezményéhez történő csatlakozásáról szóló Megállapodás tervezete, Doktori Műhelytanulmányok 2015
<http://dfkonline.sze.hu/images/egyedi/doktori/doktori%20m%C5%B1helytanulm%C3%A1nyok%202015/kov%C3%A1cs.pdf>
- 1999. évi. LXIX. törvény, <http://mkogy.jogtar.hu/?page=show&docid=99900069.TV>
- Kincses Ildikó - Kántás Péter: A szabálysértési jog Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Budapest 1999.év
- Károlyiné dr. Müller Erzsébet - Dr. Kovalik Pál - Dr. Mészáros József - dr. Pappa László: Új szabálysértési

- Kúria Büntető Kollégium 2015.EL.II.H.13.szabálysértés
- 2012. évi II. törvény Jogtár Országos Bírósági Hivatal 2016.
- Hungarian Helsinki Committe: A fiatakorúak szabálysértési elzárása a Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20. napján kelt Egyezmény rendelkezési fényében http://helsinki.hu/wp-content/uploads/Helsinki_Bizottsag_fiatakoruak_elzarasa.pdf
- SZABOLCS Online: dr. Péter-Szabó Tamás: Megújul a szabálysértési törvény (2012.03.15.) <http://www.szolcs.hu/nyiregyhaza/megujul-a-szabalysertesi-torveny/1928064> (2016.04.28.)
- Nagy Ferenc: A Magyar Büntetőjog Általános Része, Korona Kiadó, Bp, 2004,
- (BH 1995:195)
- Nagy Ferenc: A közérdekű munka egyes európai államok büntetőjogában, Büntetőjogi Kodifikáció, 2004/1, 3-4.
- Gönczöl Katalin - Korinek László - Lévy Miklós: Kriminológiai ismeretek, bűnözés, bűnözéskontroll, Corvina, 1996,376.
- ORIGO: Gergely Zsófia riportja, 2010. 09.01. napján <http://www.origo.hu/itthon/20100831-cekkes-piti-tolvajokon-csattant-elsokent-a-szabalysertesek-szigoritasa.html> (2016. 05. 01. napján)
- dr. Német Zsolt: A szabálysértési jog a kiskorúakra és a fiatakorúakra vonatkozó szabályainak bemutatása, szakjogász képzés 2016.04.22, 2016. 05. 06. napjain
- Százmillió kár falopás miatt a borsodi erdőben : ALFAHÍR mti barikad.hu http://alfahir.hu/sz%C3%A1zmilli%C3%B3s_k%C3%A1r_falop%C3%A1s_miatt_borsodi_erd%C5%91k-en-20101021 (2016.05.01. napján)
- Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága https://hu.wikipedia.org/wiki/Az_ENSZ_Gyermekjogi_Bizotts%C3%A1ga (2016.05.01.)
- Kúria 56.BKv. <http://www.lb.hu/hu/kollvel/56-bkv> (2016.05.01. napján)
- A szabadságvesztés, az elzárás, a rendbíróság helyébe lépő elzárás, az előzetes

letartóztatás és a szabálysértési elzárás végrehajtását fogatosító büntetés-
végrehajtási intézetek kijelölésének szabályairól szóló 55/2014 (XII.5.) BM rend.
[http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1400055.BM\(2016.05.02.\)](http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1400055.BM(2016.05.02.))

Felhasznált jogszabályok:

1879. évi XL. törvénycikk a magyar büntető törvénykönyv a kihágásokról

1950. évi II. törvény (Btá.)

1967.évi.I.törvény

1991. évi LXIV. törvény a Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt
Egyezmény kihirdetéséről¹

1999. évi. LXIX. törvény a szabálysértésekről

2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési
nyilvántartási rendszerről